

ΠΑΝΔΩΡΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΕ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ, Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ, Ν. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ, κλπ.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

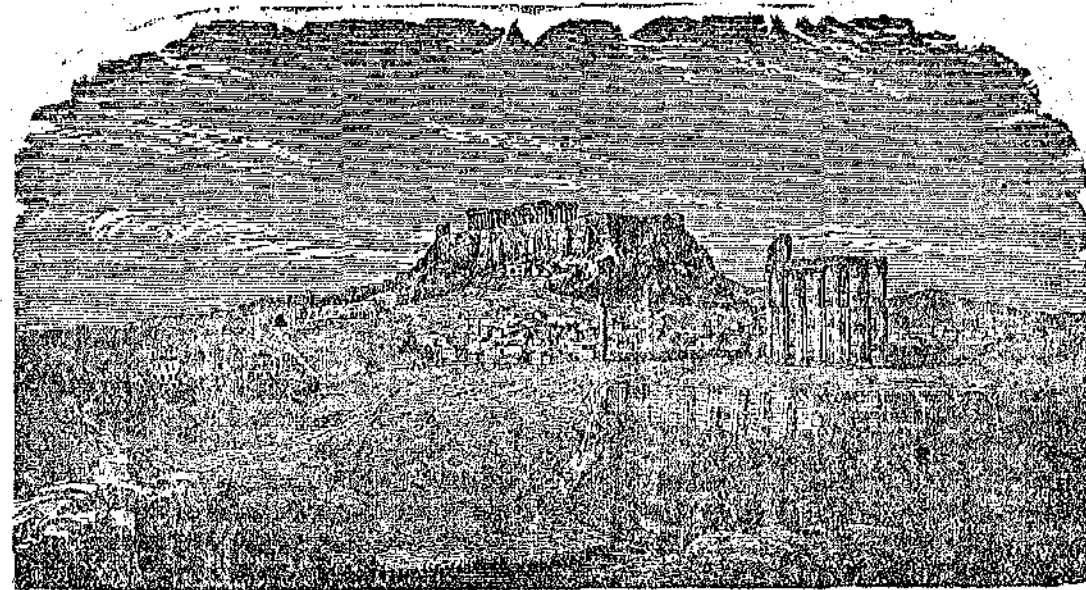
ΑΠΟ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1859 ΜΕΧΡΙΣ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1860.

ΑΘΗΝΑΙΝ.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Σ. ΠΑΥΛΙΔΟΥ.

1860.

ΠΑΝΔΩΡΑ

15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ, 1859.

ΤΟΜΟΣ Γ.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 230.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β΄.

—οοο—

Γραφήσα ἐκ Πέρου πρὸς τινα ἐν Ἀθήραις

οἰκοῦντα φίλον.

(ἴδε φιλιάδ. . .).

Φίλε!

Μέχρι πρό μικροῦ προσεδόκων μετὰ ζωπράς ἀ-
 νυπομονησίας καὶ ἐν ταύτῳ βεβαιότητος τὴν πρό-
 μνην ἤδη ὑποσχεθείσαν πρὸς ἡμᾶς ἔλευσίν σου,
 ἀλλὰ νῦν καθ' ἑκάστην ἐπὶ μᾶλλον αἱ ἐλπίδες μου
 ματαιοῦνται. Τὰ προανακρούματα τοῦ προσεχούς
 πολιτοῦ γέροντος ἤρχισαν ἤδη νὰ ἠχῶσιν εἰς τὰ
 περικυκλούμενα ἡμᾶς ὑψηλά ὄρη· αἱ πρῶται ἀστρα-
 παὶ διέσχισαν ἤδη καὶ κατεφώτισαν τὸν συννεφώδη
 καὶ σκοτεινὸν οὐρανόν· οἱ φθινοπωρινοὶ ἕτεροι καὶ
 οἱ χειμαρροὶ κατέβησαν ἀπὸ τῶν ὄρειν εἰς τὰ πε-
 δία, καὶ ὁ βορρᾶς μηχώμενος καὶ συνταράσσων μα-
 νιωδῶς τὰ ὑγρά τῆς θαλάσσης νῦτα κατέστη ἤδη καὶ
 εἰς αὐτοὺς τοὺς θαλασσοβότους ἀκαίσιος. Οὐδεμία μοι
 ἄρα μένει πλέον ἐλπίς νὰ καταλίπῃς τὸ ἱερὸν πτολι-
 θρον, χάριν τῆς μικρᾶς ἡμῶν νήσου, πρὸς ἣν μάλιστα
 οἱ ἀβροδίαται τῆς προνομιοῦχου πόλεως ἐκ συνθηλαίας
 ἤδη πεπαλαιωμένης λαζὰ ῥίπτουσι βλέμματα. Καὶ
 ὅμως μία τις καὶ μόνη νυκτερινὴ θαλασσία πορεία
 ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὸ μοναστήριον ἐγὼς ἀκατίου,

ἐν πλήρει σελήνῃ φωταγωγοῦσθαι τὸν ἀπέραντον
 πόντον καὶ τὰ ἐξοπία καταλειπόμενα ὄρη, ἃ ἡ-
 ῥεμα ὑπὸ τῆς νυκτερινῆς ὀροσερᾶς φανόμενα αὔρας
 διαχέουσι πανταχοῦ εἰς τὸν ἀνέφελον καὶ γαλη-
 νιαῖον οὐρανόν· τὴν γλυκυτάτην εὐωδίαν τῶν ἀει-
 θαλῶν ἀνθέων τοῦ ἀπέναντι λεμονῶνος, ἐν τῇ σο-
 εαρῶ καὶ ἐπισήμῳ τῆς φύσεως σιγῇ, ἣν διακό-
 πτει μόνον ἡ κόπτη τοῦ νεύτου, καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς
 καιρὸν τὰ ἠχῆματα τῆς φιλερήμου γλαυκῆς, αὐτῆ
 λέγω καὶ μόνῃ ἡ θαλασσοπορεία ὑπερταρεῖ πολλῶν
 τῶν μεγάλων πόλεων στερεοσύτων διασκεδάσειαν,
 ὅπου ἀντὶ τοῦ φυσικοῦ δεσποτικῶς ἄρχει τὸ ἐντε-
 χνον, ἀντὶ δὲ τοῦ ἀπλοῦ τὸ ἐπιτετηδευμένον καὶ τὸ
 προσποιητὸν, καὶ ὅπου μὰ τὴν ἀλήθειαν ἐπι βαλῦτε-
 ρον αἰσιθάνεται τις τὴν ἀλήθειαν τῶν ἱερομιάδων τοῦ
 Πόσιδιππου, ὅτι εὐτελής ὁ βίος καὶ φροντίδων ἀνά-
 μεστος.

Ποίη τις βίοτος τάμη τρίβον; εἰν ἀγορῇ μὲν
 νίκαια καὶ γάλαται πρήξεις, ἐν δὲ δόμοις
 φροντίδες, εἰ δ' ἄγραις κρημάτων ἔλαια, εἰ δὲ θαλάσση
 τάρβος, εἰ δὲ ζείνης δ' ἦν μὲν ἔχεις τι δόξος,
 ἦν δ' ἀπορῆς, ἀνακρὸν ἔχεις ἡμῶν οὐκ ἀμείριμος
 ἴσσιαι οὐ γκαμίεις, ἕλα ἱρημότεραι.
 Τίνα πόνοι, τίλωσις ἄποις βίος; αἱ νύκτες
 ἄφρονες, αἱ ποταὶ δ' ἐμπαλίον ἀδράνεις.

Ἰσως ἂμως ἐν ἄπασιν ταῦτοις τὸ ἀληθέστερόν ἐστὶ
 τὸ τοῦ Τέλητος.

Ἦ νύχης μοι φίλον, τὸ δὲ γῆρας
 βαρύτερον ἀνέστι.

Και πέρσι φίλτατε ήλιν επαισθητή άπουσία σου, χαλεπή γάρ εν καιρώ δεομένη φίλων ή τών μη φίλων αισθήσις ο ήνάγκασέ με να καταφύγω εις ό,τι εκ παλαιάς ήδη και πολυχρονίου έξωσ ειόθιαμεν άμφότεροι να πράττωμεν μακράν άπ' άλλήλων έντες. Τό παρελθόν λοιπόν έτος σοι περιέγραψα τροχάδην τόν τόπον, έν επί διετίαν ήδη έξελξεάμην ώς τό προσφιλέσ κατοικητήριόν μου έν καιρώ θέρον, και ώς πρός τότο και σύ αύτός Ιστορικώς μ' έδικαιώσας μετά πλείστα άλλά εκ του βλήθους του άδυσωπήτου σπουδαστηρίου σου' εϊτα δε μετέδην ποικιλίας χάριν εις τούς κατοίκους του πεφιλημένου τούτου τόπου, μελ' έν συνδέημα ού μόνον διά της έμφύτου προς αύτούς συμπαιθείας μου, αλλά και διά των πολιτικών δεσμών του δημότου. Απειράδην ένταύθα εύσχήμως να έξαλείψω τάς κατά του τόπου τούτου έκπαλαι σχηματισθείσας έκ πολιτικών αίτιών και επικρατούσας εισέτι προλήψεις, άποδίδούς τάς μόν εις τάς παρολόγους αξιώσεις τινών Αθήνηθεν Σωκρατιτών, αξιούτων να έχωσι πανταχού τά έλαστικά αύτών άνακλινητήρια, τάς μαλθακάς στρωμάς, τάς πολυτελέως κεκοσμημένας αίθούσας, τήν πολυάριθμόν ύπερρείαν, και άλλα εισέτι, μηδέν πλέον συντελούμενα εις τήν άνευρισμένου τινός εκ του κόρου στομάχου' τάς δε εις άλλας έπουσιωδεστέρας έτι αίτίας. Προΰων δε προσέθηκα ότι αν τινα ύπαρχουσιν έν τή τόπω τούτω μειονεκτήματα, ταύτα πάντως άποδοτέα σύγ' εις τόν χαρακτήρα και τήν φύσιν των ανθρώπων, άλλ' εις τάς ιδιαιτούσας σχέσεις του τόπου, και εις τήν μη εισέτι εφάπλων και γενίκευσιν της άλλουθους παιδείας, ήτις ού μόνον, κατά φυσικήν λόγον έλλείπει έν Πόρω, αλλά τολμώ ειπείν και πολλοίς ήμών αύτών τών λογιωτέρων, και μάλλον επί γνώσει διακρινόμενων. Παιδείαν δε άλλή λέγω τήν διττήν του ανθρώπου διάπλασιν και ανάπτυξιν, τήν του νοός και τήν της καρδιάς. Η μόν καταρθούται διά των γραμμάτων' και αύτη και εύχερως άποκτάται, και καθ' εαυτήν τή κοινωνία ού πολλήν παρήχει ώφέλειαν. Η δε πολλώ κρείττων και πολλώ μάλλον δυσπεπίτευκτος δαίται και χρόνου μακροϋ και πόνου πολλού, ώς άρχομένα άπ' αύτής της γεννήσεως και λήγουσα πρώτον έν τή θανάτω, κύριον σκοπόν έχουσα τάς πρακτικάς άρετάς, εις άς πέσαι ήμών αι ποικιλαι κλίσεις, και αι όρμαι, και αι διαθέσεις στρατεύονται, άπό της νηπιακής ήμών ηλικίας μέχρις αύτου του έσχάτου γήραος' και ώς άλλως πάνυ φιλόσοφος έλεγεν ο Ζήνων, α ούδενός ήμας ούτω πένεσθαι, ώς χρόνου. Βραχύς γάρ όντας ο βίος, ή δε τέχνη μακροή μάλλον ή τάς της ψυχής νόσους ίάσασθαι δυναμένα. Το δε μέγα ήμών δυστύχημα είναι ότι, ένψ πάντες αισθανόμεθα και όμολογούμεν, ότι ή κοινωνία ήμών έν γίνεται κατά τήν παιδείαν ταύτην νοσεί, θυμώς άσυγγνώστως όλιγοφροσμεν εισέτι του μόνου μέσου της θεραπείας αύτης, ό έστιν άναμφοισθητήτως ή νηπιόθεν μετά λόγου ένσραρκουμένη έξει προς

άσκησιν του καθήκοντος, περιποιουμένη ήμιν μόρον διά της άδαιλείπτου και πεφωτισμένης διδασκαλίας, κατά πάσαν πόλιν και κόμην, της πρακτικής του Έδωγγελίου ήθικής ως τροφής επισουίου, υπό Ιερίων ενάρτεων και σοφών, όρθόδοξων καλ' Ελλήνων. Διά της πεφωτισμένης ταύτης διδασκαλίας του θείου λόγου θέλει γεννηθή έν ήμιν ή πίστις, ή ζωσα πίστις, έξ' ής ώς άπό πηγής ζωογόνου άπορρέουσι πάσαι αι σωτήραι της πολιτικής κοινωνίας πρακτικά άρεται. Ένταύθα δε νοσεί κυρίως ή κοινωνία ήμών. Αλείπει ήμιν ή πίστις, ένεκα δε ταύτης και πάσα έσωτερική ήθική πεποθησις, ής άνευ ούδδ τό άτομον ούδ' ή κοινωνία προσφέρει ποτε ουσίαν τινά' άνευ δε ουσίων, και άυταπαρηΰσεων και άγώνων, ούδένάγαθόν, ούδέποτε, ούδαμου, ούδδ γίνεται ούδδ άποκτάται. Ένώσω δε τό έθνος τοιαύτης στερείται παιδείας, δι' ης πρώτον θέλομεν δυναθή ν' άντικαταστήσωμεν εις τάς θελήσεις ήμών και τά πάθη, τό αίσθημα του καθήκοντος έν παντί και και έν πάσι, μη προσδοκώμεν ποτέ παρ' ήμιν μέγα τι άλλως και ύγειές και γενναίον. Και ταύτα μόν φίλτατε εκτός όντα ένταύθα του προκειμένου σκοπού, άνεπαίσθητως πως έξ' έσωτερικής ώθήσεως τή διανοία ύπεικουσα ή χειρ έσημείωσε, εκ παραδόξου τινός ήθικού φαινομένου λαβούσα τήν άφορμήν. Πάντες; δηλονότι ύμεις έν Αθήναις, και σύ άριστος φίλων έν πρώτοις, τάς όλίγας εκείνας έν τή πρώτῃ μου επιστολή παρατηρήσεις περί Πόρου και Πορίων, έξελάθετε ώς άπορροίας ύπερβαλούσης άγάπης και συμπαιθείας. Έν τούτω δε, τό παράδοξον, αύτο εκείνοι ύπερ έν αι σημειώσεις εκείναι έγράφησαν, εθεώρησαν αύτους δι' αύτών ανεπίστως προσβαλλομένους. Τούς επαιήους δηλαδή εθεώρησαν ύβρεις, τάς δε νοουσίας ως λοιωρίας! Χάριν όμως της αληθείας και προς τιμήν των συνδημοτιών μου, όφελω ένταύθα να όμολογήσω, ότι αι τοιαύται όλως εναντίαι και εις τό γράμμα και εις τό πνεύμα της επιστολής μου κρίσεις, αίτινες ει ήσαν γενικαι, βεβαίως ήθελον άπελπίσει του λοιπού πάντα ελικρινή φίλον του τόπου, παρ' όλιγίστων μόνον έγέγοντο' τό μόνον δ' ένταύθα λυπηρόν φαινόμενον είναι, ότι έν τοίς όλιγίστοις τούτοις συγκαταριθμέτο και εις εκ των λογιωτέρων και πάνυ μοι μάλιστα πρότερον πεφιλημένων φίλων' πλην τούτου ούδέν άλλο άποδεικνύει, ή ότι τά άλλήλῃ των ανθρώπων αισθήματα, εις τά άδύτα της ψυχής αύτών εισι κεχυμένα, και ότι κατά δυστυχίαν οι λογιωτέροι δέν ειμεθα πάντοτε και οι εύότεροι τήν καρδίαν. Αλλά και τούτων ούτως έχόντων πάλιν περί Πόρου έπιχειρώ να σοι γράψω φίλτατε, διότι της άγάπης μου προς τόν τόπον τούτον μη χαλωμένης ποσός υπό της συγγνωστέας άγνοίας όλίγων τινών, όμοιοπαθής έγενόμην ένταύθα τή άρχαίω έκείνω άράτω, α ού δις ούδδ τρίς αλλά πολλάκις έπιχειρήσαντι τή Πειραιεί, και προς τάς διαμαρτίας ούκ άποκαμόντι, αλλά τήν παραμικρόν άει και σύνεγγυς άποσφάλλεσθαι τήν έλπίδα προς τό θαρρόν άνακαλούμεν. Αλλά

νύν ούδόλωσ προτίθεμαι να περιγράψω τήν φύσιν του τόπου, να ές άει προέχουσιν θέλητρα τή θεωμένη αύτήν, ούδέ τάς σχέσεις και τόν χαρακτήρα των κατοίκων, πολλάς άναντιφρόντας κεκτημένων έν ούσα τάς φυσικάς δεξιότητας, διότι άμφοτέρων τούτων άλις έρτάται έν τή πρώτῃ επιστολή. Ένταύθα δε κυρίως προτίθεμαι να συμπληρώσω τάς όλίγας του παρελθόντος έτους περί του έν Πόρω ναυστάθμου ειδήσεις, ός έστι βεβαίως ή μόνη έλπίς του ναυτικού μέλλοντος της πατρίδος. Φίλος τις ποτέ έμβριθής και πολύπειρος γέρων, συνδούλευέ με μετ' αύτου συνδιαλεγόμενον περί των ήμετέρων Ελληνικών, να ή πάνυ φειδωλής εις ό,τι άφορξ τα πρόσωπα παρ' ήμιν, λέγων μοι ότι πάντοτε σχεδόν τήν έσπέραν μετενόησε διά τόν έπαινον, όν τυχόν άπένευέ τινη τήν πρώταν. Τούτο δε έν γένει μόν Ισως έστιν άλλήλῃ, άπορρόον εκ του μνησθέντος ήδη ήθικώς νοσήματος πάντων ήμών' πάσχει θυμώς εύτυχώς και πολλάς έξαιρέσεις, ών μια έστιν άνκμφιλέκτως και ή προήσα, καθ' ήν μετά έν όλόκληρον έτος επισκεφθείς αύθις τόν ναυστάθμον, βεβαίως δέν μετενόησα, δι' όσα πέρσιν ειπον περί του διευθυντού αύτου Γ. Τουπάκη, ού ο ζήλος περί τήν ανάπτυξιν του βασιλικού τούτου ναυστάθμου, τό δραστήριον περί τήν έπτελειαν των έν αύτω ποικίλων έργασιών, τό ακριβές έν τή ύπηρεσία, και τό επίμονον και άνένδοτον έν τή επιδιώξει παντός ναυτικού, διατηρούνται εισέτι άκέραια και άκμαί. Ήρυσιν ο έν Καλαυρίξ ναυστάθμος ειχεν όψιν νεογού τινος βρέφους, έφ' έτος ήδη ανεπτύχθη εις νεανίαν, και τό επόν έτος, ούρίου πνέοντος του άνέμου, Ισως τείνει και εις τήν αξίωσιν έρρωμενεστέρας τινός ηλικίας. Πολλάκις όμως, φίλτατε, επί του τάφου Ισάμμενος του φιλέλληλος Αστυγας, άφ' ού ώς άπό σκοπιής κατοπτεύει τις τό μέγιστον μέρος των έν τή ναυστάθμω έργασιών, έν τή άρχα χαρά κατέλαθέ με άνεπαίσθητως και βαθεία τις θλίψις, διαλογίζόμενον μή τις ποτε βράσκατος όφθαλμός μαράνη αϊφνης τήν επικρατούσαν ταύτην άσυνήθη κίνησιν και ζωήν. Ένταύθα μόν βλέπει τις πλήθος τεχνιστών άσχολουμένων περί τήν κατασκευήν θυμακστού τινος νεωλκείου, προς άνολήν και επισκευή των πλοίων' περαιτέρω δε αϊφνης και άκουσα στρέφεται ή προσοχή εκ του κρότου των ύπονόμων προς Ισοπένδωσιν του βραχυδούς εδάφους' όπισθεν άκούει τις τόν έναρμόνιον άκμονα των σιδηρουργών κατεργαζομένων τόν σίδηρον' δεξιά βλέπει τις πλήθος τεκτόνων κατασκευαζόντων στερεά και κομψά στεγάσματα προς εναντίοσιν της Ξυλείας' έτι δε προσωτέρω έλος τι δυσώδες πρότερον και νασηρόν παρακείμενον τή ναυστάθμω, μετασχηματίζεται εις λιμένα βαθύν, έξαγομένης της ίλιος αύτου' και παρά τήν προκυμιαν τέλος' πλήθος άλλο έργατών και τεκτόνων καταβάλλουσιν ήδη επί της εσχάρας τήν τρόπον της πρώτης εκ των τριών βυθοκόρων, αίτινες μέλλουσι να καθαρίσωσι τούς γομφώντας λιμένας. Ένώπιον δε του ναυστάθμου καθ' εκάστην

είρύνεται ή νέα Άνάκη, νησιδίον αυτόσχέδιον άναφανέν άπό των κυμάτων διά της επισωρεύσεως των συντριβομένων βράχων, δι' ού άμφοισθητός τις σχηματίζεται έσωτερικός λιμήν, έν ψ έν άρχα άσφαλεία δύνανται να σαλεύωσι πολυάριθμα δευτερεύοντα πλοία. Ταύτα εισι τά νύν μετά πάσης άκρίβειας έν τή ναυστάθμω τελούμενα έργα. Αλλ' όπόσα οψυ λείπονται έτι σπουδαιότατα και άναγκαιότατα μεγάλης δαπάνης και πολλών δεκαετηρίδων έργα! Διά τούτο δε και ούδεις έγέφρων δύνανται ν' άπειρήσῃ να ταύτα έν τή παρόντι εκτελεσώσι. Ένώσ θυμώς εγκραθιδρύματος και άπολύτως άναγκαίου και δυνατού, έν αύτῃ ταύτῃ τή ύλική ήμών καταστάσει, ή έλλειψις καθίσταται ήδη λίαν επαισθητή έν τή ναυστάθμω ήμών' λέγω δε τήν έλλειψιν της πολεμικής ναυτικής σχολής, ήτις νέον έλλο εις τό είδος αύτης' παρά τό Πανεπιστήμιον άποτελούσα κέντρον της πανελληνίου ναυτικής παιδεύσεως, έσται και ή βάση του μέλλοντος ήμών ιδίω ναυτικού μεγαλείου' διότι έν αύτῃ ού μόνον και άρχοντες και άρχόμενοι, και ναύται δηλονότι και δόκιμοι και αξιωματικοί, θέλουσι διδάσκεισθαι τήν θεωρίαν και τήν πράξιν συνάμα της ναυτικής επιστήμης, και πάσας τάς πολεμικάς ναυτικάς άσκήσεις, αλλά και αύτά τό άρχιν καλώς και τό άρχεσθαι, ή έστιν ή πρώτη και μέγιστη των στρατιωτικών άρετών. Και αληθώς οι ναύται ήμών όποσοι εισι σήμερον, άτομικώς λαμβανόμενοι, ειδη άναντιφρόνητος; οι άριστοι ναύται της ύψηλίου, διότι και καρτερικοί εισι και παράτολμοι, και λίαν εύκίνητοι και άνδρείοι' προς δε τούτοις και όλιγομακίς και πειθήνιοι και εύάγωγοι και νηφάλιοι, και πάσας έν γένει εκ φύσεως κέκτηνται τάς άτομικάς άρετάς του τετελειωμένου ναύτου, άλλ' ώς τι σύνολον λαμβανόμενοι, ως τι σώμα στρατιωτικών θεωρούμενοι, προωρισμένον εις μάχην, εις νίκην και εις κατόκτισιν, και εις τήν των κατακτηθέντων άκριβή φυλακήν και συντήρησιν, δυστυχώς εισιν έτι άχρηστοι και άνεπαρκείς, διότι ταύτα δέν είναι πλέον έργα άτομικής άρετής, αλλά παιδείας και επιστήμης, ών ούδέποτε συστηματικώς οι δυστυχείς ήμών ναύται έγούσαντο. Εισέτι διατηρώ ζωηρότατά έν τή νήμησιν σικνήν τινα ναυτικήν, ήτις παρέστη ενώπιόν μου έν τή ναυστάθμω. Προΰων τινά δηλονότι αίθριου όντος πρό μικρού και άνεφέλου του ούρανου, αϊφνης ήγέρθη λαίλαψ δεινή μετά άνέμου σφοδρότατου και βροχής έργαδικιάτης. Αι λέμβοι και αι άκατοι του ναυστάθμου, βρμιζόμεναι ή μία παρά τήν άλλην, ήρτισαν να συνταράσσωνται και συγχρούωνται κατ' άλλήλων, άπειλοσσι τήν τελευαν αύτών συντριβήν. Έν ακαρεί δε τότε αίθρηστοι παιδες Πορίων, έργαζόμενοι έν τή έλει και έξάγοντες τήν ίλιν αύτου, ως εκ συνθήματος άπαντες άφέντες τά πτύα και ρίψαντες τάς δικέλλας, έρρίφθησαν εις τά κύματα, και νηγόμενοι ός ειχον ένδεδυμένοι έρθασαν εις τάς λέμβους, επέδησαν επ' αύτών, ήρτισαν αύτάς, και ως άριστοι εκ φυσικού ένστίγματος ναυτικοί, ήσφάλισαν αύτάς εις θέσεις καταλληλοτάτας. Ταύτα

δὲ πάντα γενόμενα ὡς εἴρηται αὐτοβόρῃτως καὶ ἐν
 ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ, ἐφαίνοντο λέγοντα τοῖς πᾶσι γε-
 γωνυία τῆ φωνῇ ἰδοὺ τὰ ἔργα ἡμῶν ἰδοὺ ὁ προο-
 ρισμὸς! ἔχομεν λοιπὸν ἀναντιρρήτως νύκτας καὶ
 νύκτας ἀρίστους ὑπὸ τῆς φύσεως ἡμῶν δεδομένους,
 οὐχὶ ὅμως καὶ ναυτικὸν στρατόν· διότι λείπει αὐ-
 τοῖς ἢ ἐκ παιδῶν ναυτικὴ στρατιωτικὴ ἐκπαίδευ-
 σις, ἥτις εἶναι ἡ βάσις, ἐφ' ἧς βαθυκῶδὸν οἰκοδο-
 μοῦσαι μεθοδικῶς καὶ ἐπισταμῆνως αἱ μεταγενέστε-
 ραι γενεαί, δύνανται νὰ ἐγείρωσιν εἰς τὸν μέλλοντα
 χρόνον ἐξυμῶμενον καὶ πάγιον τὸ ναυτικὸν ἡμῶν οἰ-
 κοδόμημα. Λέγω δὲ εἰς τὸν μέλλοντα χρόνον, διότι
 ὡς ἅπαντες οἱ εἰδήμονες κοινῇ γνώμῃ ὁμολογοῦσι,
 καὶ ἡ πῆρα πάντων τῶν ἐθνῶν καὶ πάντων τῶν
 αἰώνων ἀπέδειξε, στρατὸς ναυτικὸς κατὰ τὴν ἀλη-
 θῆ αὐτοῦ σημασίαν δὲν αὐτοσχεδιάζεται, ἀλλὰ δεῖ-
 ται καὶ χρόνου μακροῦ, καὶ παρεσκευῆς λαμπρᾶς,
 καὶ θελήσεως ἀμεπατρέπτου, καὶ ὑπακοῆς ἀκατα-
 ελήπτου. Δὲν ζητοῦμεν νῦν λοιπὸν ἐπαναλαμβάνου-
 στέλους πολυκρότους, καὶ σκευοθήκας ἀπεράντους,
 καὶ μυριάδας ναυτῶν, διότι ταῦτα πάντα εἶναι ἀ-
 δύνατα, ἀλλ' ἀπλῶς εὐχόμεθα, δεόμεθα, ἐκτελούμεν,
 θεοῦ τε καὶ δαίμονος ἕνεκα τὴν ἀληθῆ θεμέλιαν,
 ἐφ' ἣν στηρίζόμενα θέλουσιν ἐγερθῆ βαθυκῶδὸν ταῦτα
 πάντα ὡς δεῖ ἐν τῇ μέλλοντι χρόνῳ. Ἐν τούτῳ δὲ
 ὁμολογητέον, ὅτι τὰ πρῶτα τοῦλάχιστον εὐτυχῆ βή-
 ματα πρὸς τὴν μέλλουσαν τοῦ πολεμικοῦ ἡμῶν ναυ-
 τικοῦ ἀνάπτυξιν καὶ κατάρτισιν ἤδη ἐγένοντο ἐν τῇ
 ναυστάθμῳ. Τοιαῦτα δὲ θεωρῶ ἐκ τῶν ἐνότων,
 πρῶτον μὲν τὴν τελείαν περιστολὴν πάσης κατασχρή-
 σεις, τὴν τάξιν καὶ τὴν μέθοδον καὶ τὴν σκοπι-
 μότητα ἐνταυτῷ εἰς πάσας τὰς ἐπιχειρουμένας ἐρ-
 γασίας, τὴν πρόνοιαν τοῦ μέλλοντος, καὶ τοῦ ἀρ-
 χοντος τὸ παράδειγμα πρὸς τοὺς ἀρχομένους τοῦ σέ-
 βεσθαι ὑπὲρ πάντα τὸν νόμον, καὶ θεωρεῖν τοῦ ἰδιω-
 τικοῦ προτιμώτερον καὶ ἀνώτερον τὸ συμφέρον
 τῆς πολιτείας. Εἶθε δὲ ἐπ' ἀγαθῇ τῆς πατρίδος ὡς
 ἡμέραι προάγεται καὶ εὐδοκῆται ὁ ἐν Καλαυρίᾳ
 ναυστάθμος, καὶ εἶθε πάντοτε ἡ προϊσταμένη ναυ-
 τικῆ ἀρχὴ ἐμπνέεται ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐθνικοῦ πνεύ-
 ματος, προστατεύουσα καὶ στηρίζουσα τὰ ἔργα τοῦ
 διευθυντοῦ αὐτοῦ· πρὸ πάντων δὲ μάλιστα ἐπὶ τοῦ
 παρόντος φιλοτίμου τῶν ναυτικῶν ὑπουργοῦ, συνυ-
 πογράφαντος μετὰ τριῶν ἐτέρων λογίων ἀξιωμα-
 τικῶν τοῦ βασιλικοῦ ναυτικοῦ, φυλλάδιόν τι ἐκδο-
 θὲν περὶ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1843, ἐν ᾧ αἱ ὑγιει-
 σταται εὐρηγῆται περὶ ναυστάθμου ἰδίως ἀρχαί.

Πασιγνώστως ἀλήθεια ἐστὶν αὕτη, ὅτι οὐδ' ἐ-
 θνος τι μακρὰν οἰκὸν τῆς θαλάσσης ἀπέδειχεν ποτὲ
 ἐνδοξον καὶ ἱστορικόν, οὐδὲ θαλάσσιον τι ἔθνος ἐ-
 γένετο μέγα καὶ φοβερόν τοῖς πολεμοῖς αὐτοῦ, κα-
 ταφρονῆσαν τῆς θαλάσσης αὐτοῦ δυνάμεως. Ἀλλ'
 ἴσως εἰπωσιν ἐνταῦθα τινὲς, πρὸς τί ὁ τοσοῦτος
 ὄρουθος καὶ αἱ κραυγαὶ περὶ ναυτικοῦ, μὴ δὲν ἔχο-
 μεν τὸ ἐμπορικὸν ἡμῶν ναυτικὸν φέρον ἡμῖν κατ'
 ἐκείτην καὶ χρέματα καὶ προϊόντα παντοῖα; Τοῦτα
 μὲν ἀληθῆ, ὅτι ἡ ἐμπορικὴ ναυτιλία προάγει κατ'
 ἐκείτην τὴν ὕλικὴν ἡμῶν ὑπαρξίν, καὶ ἐστὶν οὐ-

σιωδέστατον καὶ ἀπαραίτητον στοιχεῖον τῆς ὕλι-
 κῆς ἡμῶν ἀναπτύξεως καὶ εὐδαιμονίας· ἀλλὰ ποῦ
 καὶ ποτὲ ὑπῆρξε ποτὲ τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν μόνι-
 μον καὶ ἀσφαλὲς ἄνευ τῆς ὑποστηρίξεως καὶ τῆς
 προστασίας τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ; Παραλεί-
 ποντες δὲ τὰ μυρία παραδείγματα τῶν ἀρχαιο-
 τέρων χρόνων, ἐπὶ τῶν προτελευταίων ἡμῶν ἡμε-
 ρῶν ποῦ ἐφάνησαν, καὶ τί δὲν ἔπαθον τὰ ἐμπορικὰ
 τῆς μεγάλης Ῥωσσίας πλοῖα κατ' ἅπασαν τὴν ἀ-
 πέραντον αὐτῆς ἔκτασιν ἐπὶ τοῦ κριμαϊκοῦ πολέ-
 μου; Εἰς τίνας δὲ ἀπώτατους μυχαὺς δὲν ἐκρύβη-
 σαν προχθὲς ἐτι τὰ ἐμπορικὰ ἀτμοκίνητα τῆς ἐ-
 τκιρίας τοῦ Λαῦδ, κατὰ τὸν τελευταῖον Γαλλοαυ-
 στριακὸν πόλεμον; Οἶαν δὲ ὕβριν ὑπέστη καὶ τὸ
 ἡμέτερον ναυτικὸν πρὸ δεκαετίας ἐν πλῆρει εἰρήνῃ
 καὶ συμμάχῳ αἰγματοῦσι ὑπὸ τὰς ὄψεις τῆς
 Εὐρώπης ἀπάσης! Ἐνὶ δὲ λόγῳ τὸ ἐμπορικὸν ναυ-
 τικὸν ἄνευ τοῦ πολεμικοῦ δὲν εἶναι ἄλλο, ἢ ποίμνη
 πλήρης καχυτάτων προβάτων καὶ ἐριφίων, ἄνευ
 φυλάκων κύνων, ἐν ᾗ ἀφροντίστως ἐύρισκον οἱ
 πειναλέοι λύκοι παρεσκευασμένοι τὸ δειπνὸν αὐτῶν
 κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς ὀρέξεως. Ἀλλὰ τίμη τροπῶν,
 ἐνίστανται ἄλλοι, πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως, ὅτε
 κατὰ φυσικὸν λόγον δὲν εἴχομεν πολεμικὸν ναυτι-
 κόν, ἢ ἐμπορικὴ ἡμῶν ναυτιλία ἦναι καὶ ἡκμαζε;
 διότι τότε, πρῶτον μὲν ἡ ναυτιλία ἡμῶν ἵστατο ὑπὸ
 τὴν προστασίαν καὶ περ βεβαίως προστασίαν λε-
 ὄντειον, φοβερὰς τινος ἄλλοτε καὶ αὐτῇ τῇ Βύ-
 ρωπῇ δυνάμεως· καὶ δεύτερον ὅσο καὶ κύριον, τὸ
 τότε ἡμῶν ἐμπορικὸν ναυτικὸν ἦν σχεδὸν κατὰ
 πάντα ἐνταυτῷ καὶ πολεμικόν, καὶ τοσοῦτο μάλι-
 στα καλῶς παρεσκευασμένον ἐκ πολλοῦ χρόνου εἰς
 πόλεμον, ὥστε καὶ μετὰ τῶν τότε θαλασσοκρατῶν
 τῆς Μεσογείου Ἀλγερίνων καὶ Τριπολιτικῶν συμπλε-
 κόμενον, πολλάκις ἠρίστευε καὶ ἐνίκη. Μετ' οὐ πο-
 λὺ δὲ αὐτὰ ταῦτα τὰ καλούμενα ἐμπορικὰ πλοῖα
 μετασχόντα ἐνδοξῶς τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πο-
 λέμου, ἐναργῶς ἀπέδειξαν αὐτοῖς τοῖς δεσπόταις ἡ-
 μῶν, ὅσα ἦν αὐτῶν ἡ ἀλλῆ καὶ ἡ δύναμις. Πληθὺν δὲ
 καὶ ἂν καταρτίσωμεν τελείαν καὶ ἐμπειροπόλητον
 τὴν ναυτικὴν ἡμῶν δυνάμιν, δυνάμεθα ποτὲ νὰ
 παλαίσωμεν πρὸς τὰς ναυτικὰς μεγάλας δυνάμεις;
 Τοῦτο φρονῶ οὐδεὶς ἡμῶν ἐφχνητάσθη πώποτε, οὐ-
 τως ἐχούσης τῆς εὐρωπαϊκῆς καλουμένης ἰσορροπίας·
 ἐν τούτῳ δὲ, πρῶτον μὲν δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τῷ κό-
 σμῳ μόναι αὐταὶ αἱ μεγάλαι καὶ εὐεργέτιδες ναυτι-
 καὶ δυνάμεις· εἰσὶ καὶ ἄλλαι δευτερεύουσαι καὶ ἐντός
 καὶ πέραν τῶν Ἑρακλειῶν στηλῶν, μετ' ὧν ἐνδέχεται
 ποτὲ νὰ ἔλθωμεν εἰς τινὰ σύγκρουσιν, καὶ ἐπιτυχῶς
 ἐν θαλάσῃ ν' ἀγωνισθῶμεν· δεύτερον δὲ ἡ ἀξιόμα-
 χος ναυτικὴ δύναμις δὲν σώζει μόνον ἐν τῷ πολέμῳ,
 ἀλλὰ καὶ ἐν εἰρήνῃ τὰ μάλιστα ὠφελεῖ, πολυσευδῆς
 καὶ πολυτρόπως ἐν αὐτοῖς τοῖς λιμέσι τῶν φίλων δυ-
 νάμεων προστατεύουσα τὸ ἐμπόριον καὶ τοὺς ἐμπο-
 ρεομένους, ποικίλας παρέχουσα καὶ παντοσευδῆς
 ὠφελείας τῇ ναυτιλίᾳ· γιγνομένη δὲ ὁ τύπος καὶ
 τὸ παράδειγμα τοῦ ἐμπορικοῦ ναυτικοῦ διατυπω-
 μένου κατ' εἰκόνα αὐτῆς, δύναται ἐν ἄρᾳ κρισίμῳ

εὐχερῶς νὰ συμπληρωθῇ καὶ καταρτισθῇ ἐξ αὐτοῦ.
 Ἀλλὰ μὴν τῆς ναυτικῆς δυνάμεως ὁ σπουδαῖος ὄργα-
 νισμὸς καὶ ἡ τελεία κατάρτισις ἑτερόν τι μέγα
 κλεινὸν ἔργον παρέχει τῷ ἔθνει, τὴν τῶν ἄλλων ναυ-
 τικῶν ἐθνῶν ὀφθαλμῶν ἐκτίμησιν καὶ προσπάθειαν
 ἐπὶ φιλίᾳ καὶ συμμάχῳ. ἔχομεν δὲ τοῦτο πάντοτε
 ὑπ' ὄψιν ἡμῶν, ὅτι ὡς ἀνθρώπων τινὰ μικρὸν καὶ
 οὐτιδανὸν οὐδεὶς σπεύδει ν' ἀποκτήσῃ φίλον, ἢ συμ-
 βουλον ἢ συμβοηθὴν, οὐτὼ καὶ ἔθνος τινὸς μηδε-
 μίαν δυνάμιν κεκτημένου, καὶ οὐδὲν ἑτέρῳ τινὶ συμ-
 φέρον παρέχοντος, οὐδεὶς ἐπιζητεῖ τὴν φιλίαν, οὐδεὶς
 φροντίζει περὶ αὐτοῦ. Ἄ συμμάχεσθαι καὶ προσέχειν
 τὸν νοῦν τούτοις ἐθέλουσιν ἅπαντες, οὐς ἂν ὀφθαλ-
 παρεσκευασμένους καὶ πράττειν ἐθέλοντας ἂ χρῆ. ο
 Ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχαιοτάτῃ πάντοτε καὶ πανταχοῦ
 τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν συμβαδίζει ἀπαρεργλίτως
 μετὰ τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ· ὅπου ὑπάρχει τοῦ-
 το, ἐκεῖ καὶ ἐμπόριον, καὶ πλοῦτος, καὶ δόξα ἐ-
 θικῆ, καὶ δόξα ἐθνικῆ. Ὅπου δὲ σπουδαῖαν καὶ
 ἀπαραίτητον περὶ τὴν ἐθνικὴν εὐκλειαν ἐθεώρουν οἱ
 ἡμέτεροι πρόγονοι τὴν θαλασσίαν δυνάμιν, οὐδεὶς
 ἄλλος ἐκφράζει λαμπρότερον καὶ χαριέστερον, ἢ ὁ
 οὐράνιος Σοφοκλῆς, ὅς παρὰ τῇ γλαυκῇ ἑλίᾳ, τῷ
 δῶρῳ τῆς Ἀθηνᾶς, ὑμνεῖ ὡς τὸ μέγιστον καύχημα
 τῶν Ἀθηναίων τὸ δῶρον τοῦ Πόσειδῶνος.

Ἄλλων δ' αἰῶν ἔχω ματρπόλει τῆς κράτιστον.
 ὄρον τοῦ μεγάλου δαίμονος, εἰ
 πῆν, χθονὸς ἀρχὴν μέγιστον,
 εὐίππον, εὐπόλον, εὐθλάσσαν.
 Ὡ καὶ Κρόνου, σὺ γὰρ νῦν εἰς
 τὸδ' εἶσας ἀρχὴν, Ἄναξ Πόσειδάν,
 Ἴπποισιν τὸν ἀεικρότον γαλήνῃν,
 πρῶταισι ταῖς δὲ κτίσας ἀνωταῖς.
 Ἄ δ' εὐεργέτης ἔκπαρ' ἄλλα
 χερσὶ παραπτομένη πλῆτα
 θράσσει, τῶν ἑκατομυκάδων
 Κρητῶν ἀκταυροῦ.

Ἄνευ τῆς θαλασσίας δυνάμεως οἱ Ἕλληνας οὐδέ
 κἀν νὰ φαντασθῶσι ποτὲ ἠδύνατο τὴν ἀποστολὴν
 τοσοῦταν καὶ τηλικούταν ἀποικιῶν εἰς τὰ ἀπώτατα
 τῆς τότε οἰκουμένης γῆς παράλια μέρη, δι' ὧν παν-
 ταχοῦ διαδόντες τὸν ἑλληνισμὸν, καὶ τὴν δυνάμιν
 αὐτῶν καὶ τὸ ὄνομα ἠύξησαν καὶ διεστράωσαν, καὶ
 τὸν κόσμον αὐτὸν ἐξηγύγνεσαν καὶ ἐξεπολιτίσαν. Ἐν
 καὶ δὲ μόνον παράδειγμα παρέχει ἡμῖν ἡ ἱστορία
 τῶν ἐθνῶν, περὶ δημιουργίας μεγάλης τινὸς δυνά-
 μως καὶ ἀρχῆς, ἄνευ σπουδαίας συμπράξεως τοῦ
 ναυτικοῦ, τὸ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὅς ἀπὸ τῆς
 Εὐρώπης περαιοῦθεῖς εἰς Ἀσίαν διέλυσε τὸν στόλον
 αὐτοῦ, καὶ ἀπέβλεψεν αὐτὸς ἐκιντὸν πάσης μετὰ τῆς
 Εὐρώπης συγκοινωνίας, ἐκβέτον μάλιστα ἐγκαταλι-
 πῶν τὸν πορτῆα τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, τὴν Μακεδο-
 νίαν, εἰς πάσας τὰς προσβολὰς πολλῶν ἐχθρῶν αὐ-
 τῇ διακειμένων θαλασσοκρατούντων Ἑλλήνων. Ἀλλὰ
 τοῦ δαίμονος τούτου ἀνδρὸς τὰ ὑπερφυῆ πολυμήματα,
 εἰς οὐδεμίαν ὑποκείμενα στάθμην, δὲν δύνανται
 ποτὲ νὰ χρησιμεύωσιν ἡμῖν τοῖς νόμοις ὡς πα-
 ραδείγματα. Ἀλλὰ καὶ οὗτος ὁ ἰσάθεος φῶς ἡγαγ-

κἀσθη μετὰ ταῦτα νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν θαλασ-
 σίαν δυνάμιν, ἢ ὅπως ἐκβίασῃ πόλιν τινὰ πολιορ-
 κουμένην, ἢ ὅπως ἰανόξῃ νέους θαλασσίους ἀγνώ-
 στους πόρους πρὸς εὐχερῆστεραν συγκοινωνίαν τῶν
 λαῶν, ἢ ὅπως τέλος ὑποστηρίξῃ τὰς κατὰ ξηρὰν
 αὐτοῦ στρατιωτικὰς κινήσεις. Ἄλλοτε φίλοι ἄν-
 δρες συνέταξαν εἰς ἐν, ὡς ποτε κάλλιον ἠδυνή-
 θησαν πλείστα τῶν ἀρχαίων συγγραφέων χωρία,
 δι' ὧν ἐκφανεῖς καθίστανται αἱ ἰδέαι αὐτῶν περὶ
 τῆς σπουδαιότητος καὶ τῆς μεγάλης ἀξίας τῆς θα-
 λασσίας δυνάμεως. Προσέθεμεν δὲ νῦν ἐνταῦθα
 καὶ ἡμεῖς ἐξ αὐτῆς τῆς ναυτικῆς τῶν ἀρχαίων ἱστο-
 ρίας ἑτερά τινὰ τεμάχια πραγματικὰ, συμπληρω-
 τικὰ τῶν λόγων αὐτῶν, καὶ ἀποδεικτικὰ τῆς συμ-
 φωνίας τῶν θεωριῶν αὐτῶν πρὸς τὰ πράγματα καὶ
 τὰ ἔργα. Παραλείποντες δ' ἐνταῦθα κατὰ μέρος τὰ
 ἀρχαιότερα ἢ ἀπώτερα, ὡς φέρ εἰπεῖν τὴν περιώνυ-
 μον μητρόπολιν τῆς ἐνδοξοῦ Μασσαλίας τὴν Φώ-
 κειαν, ἥτις πρώτη πασῶν τῶν Ἑλληνίδων πόλεων
 ἐναυμάχησε κατὰ τῶν βαρβάρων καὶ ἐνίκησε αὐ-
 τοῦς, τὴν Σάμον, ἥς ἡ ναυτικὴ δύναμις κατ' αὐτοῦς
 ἤδη τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους πέραν ἐξετάθη τῶν
 Ἑρακλειῶν στηλῶν, τὴν Μίλητον, ἥτις πρώτη κα-
 τέστησεν εὐξείνιον τὸν ἀληθῆς ἄξενον καὶ ἀγρον-
 πόντον, πλείστους ναυτικούς σταθμούς καὶ ἐμπο-
 ρεῖα καταστήσασα ἐν αὐτῷ, τὴν Κρήτην, ἥς τὸ
 ναυτικὸν ἐπὶ Μίνω παρέσχεν αὐτῇ ἀληθῆ τινὰ εἰς
 τὰ ἑλληνικὰ ὕδατα θαλασσοκρατίαν, τὴν περιώνυ-
 μον Ρόδον, ἥς ἡ κολοσσαία θαλάσσια δύναμις καὶ
 ἡ σπανία διπλωματικὴ ἰκανότης κατέστησεν αὐ-
 τὴν πᾶσι σεβαστὴν καὶ ἐπίκλητον, ὥστε αὐτοὶ
 οἱ Ῥωμαῖοι ἐπὶ δημοκρατίας ἤδη παρεδέξαντο πλεί-
 στα ἐκ τοῦ ναυτικοῦ κώδικος τῶν Ροδίων, εἰς ἃ
 μετὰ ταῦτα οἱ αὐτοκράτορες Ἀβγουστος καὶ Ἀντωνί-
 νος ἐκ νέου ἐπισήμως παρέσχον νόμου ἰσχύιν. Πα-
 ραλείποντες ἐτι τὴν Κύπρον, τὴν Κέρνιον καὶ ἄλ-
 λας πολλὰς ναυτικωτάτας πόλεις, λάβωμεν ἰδίως ἐπὶ
 τοῦ παρόντος ὑπόδειγμα ἐνδοξὸν τὴν πόλιν τῶν
 Ἀθηναίων, ἥτις ἦν ἀναντιρρήτως ἀπὸ τῶν μηδικῶν
 χρόνων ἡ κυριωτάτη θαλάσσια δύναμις ἐν τοῖς Ἑλ-
 λησι. Αἰς ἀπὸ τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς ἐν τῇ φορᾷ τῶν
 μεγάλων ἱστορικῶν γεγονότων εὐρέθη ἡ Ἑλλάς ἐν
 τῇ αὐτῇ σπουδαιοτάτῃ καὶ κρισιμοτάτῃ ἔσει· τὸ
 μὲν μετὰ τὴν ἐν Μαραθῶνι νίκην τοῦ Μιλτιάδου,
 τὸ δὲ μετὰ τὸ ἐνδοξὸν πέραν τῆς ἐπαναστάσεως
 τοῦ 4821. Ἀμφότεραι αὐταὶ αἱ ἐποχαὶ καὶ τοῖ
 ἀπ' ἀλλήλων ἀπώταται, ταυτίζονται ὡς πρὸς τὴν
 φύσιν αὐτῶν καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Ἑλλά-
 δος ῥοπήν. Καὶ ἡ μὲν ἀρχαία ἐκεῖνη ἐποχὴ ἔσχε
 τὸν ἄνδρα αὐτῆς, τὸν Θεμιστοκλέα, σύννοον κατα-
 στάντα ἐκ τῆς πρώτης ταύτης κατὰ τῶν βαρβάρων
 νίκης τῶν Ἑλλήνων, καὶ λέγοντα πρὸς τοὺς
 ἐρωτῶντας καὶ θαυμάζοντας τὴν περὶ τὸν βίαν με-
 ταβολὴν, ὡς καθέδειεν αὐτὸν οὐκ ἐφ' ἃ τὸ τοῦ Μιλ-
 τιάδου τρόπιον. « Οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι πέραν ἦσαν
 τοῦ πολέμου τὴν ἐν Μαραθῶνι τῶν βαρβάρων
 ἦσαν εἶναι, Θεμιστοκλῆς δὲ ἀρχὴν μετ' ὀ-
 ρων ἀγῶν, ἐφ' οὐκ ἐαυτὸν ὑπὲρ τῆς ἑλῆς ἔλε-

λάδος ήλειγεν αει, και την πόλιν ήσκει, πόρρωθεν ήδη προσδοκῶν τὸ μέλλον. ὁ ὕδεν ἀκμάζοντος τότε ἐν Ἑλλάδι τοῦ πρὸς Αἰγυπτίας πολέμου, συνέπεισεν ὁ Θεμιστοκλῆς τὸν δῆμον, ἀφέντα τὴν διανομήν τῆς Δαυρωτικῆς προσόδου, κατασκευάζειν ἐξ αὐτῆς κατ' ἔτος εἰκοσι τριήρεις, ἐπὶ τὸν κατὰ τῶν Αἰγυπτίων δῆθεν πόλεμον. Ἐκ τῶν χρημάτων δὲ τούτων ἑκατὸν ἐποικίθησαν τριήρεις, αἱ καὶ πρὸς Ξέρξην μετ' οὐ πολὺ ἐναυμάχησαν. Ἀπὸ ταύτας δὲ τῆς ἐποχῆς ἀρχεται κυρίως τὸ κράτος τῆς θαλασσίας τῶν Ἀθηναίων δυνάμειος ὡςήμεραι αὐξανομένης. Ὑδεν ἐν μὲν τῇ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχίᾳ, ὅπου κατὰ πρῶτον ὑπὸ τῶν ἔργων παρὰ τοὺς κινδύνους οἱ Ἕλληες ἐδιδάχθησαν αὖς οὔτε πλῆθη νεῶν, οὔτε κόσμος καὶ λαμπρότητες ἐπισήμων, οὔτε κραυγαὶ πομπάδεις, ἢ βρόδαροι παιζνες, ἔχουσι τι δεινὸν ἀνδρασι ἐπιστάμενοις εἰς χεῖρας ἵναί, καὶ μάχεσθαι τολμῶσιν ὁ, μεταξὺ διακοσίων ἑλληνικῶν ἐν ὅλῳ τριήρων αἱ ἑκατὸν εἰκοσιεπτά ἦσαν τῶν Ἀθηναίων· κατὰ δὲ τὴν ἐν Σικελίῳ ναυμαχίᾳ μεταξὺ τριακοσίων ἐβδομήκοντα ὀκτῶ ἑλληνικῶν, αἱ διακόσιαι ἤδη ἦσαν Ἀττικά. Ὁ δὲ ἐν Μυκάλη τὸ αὐτὸ ἔτος (Ὀλυμπιάδ. 75, 2. 479. π. Χ.) τοὺς βαρβάρους καταναυμαχίους στόλος τῶν Ἀθηναίων, κατὰ τὸν Διόδωρον συνέκειτο ἐξ ἑκατῶν δέκα πλοίων. Ἀπὸ τῆς πρώτης δὲ ταύτης μεγάλης ἀναγωγῆς πρὸς τοὺς βαρβάρους ἀκαταπαύστως ἤξονον καὶ ἐβελτίουν οἱ Ἀθηναῖοι τὸν στόλον αὐτῶν, ὥστε ἐντὸς δεκατριῶν ἐτῶν πρὸ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ πολέμου (77—80 Ὀλυμπιάδ.), εἰς τὰς διακόσιαις ἤδη ὑπαγορεύσας τριήρεις προσετέθησαν ἑτεραι ἑκατὸν. Ἀπὸ δὲ τῆς εἰρήνης μεταξὺ Σπάρτης καὶ Ἀθηναίων (τὸ γ', τῆς 83 Ὀλυμπιάδος) μέχρι τῆς πρώτης ἐν τῷ πελοποννησιακῷ πολέμῳ ἀναγωγῆς (Ὀλυμ. 89, 2.), ἀδικαίπτως ἤξονον ἔτι οἱ Ἀθηναῖοι τὸν στόλον αὐτῶν, ὥστε ὅτε ἐξερράγη ὁ πελοποννησιακὸς πόλεμος ἑτεραι ἑκατὸν νέαι τριήρεις ἦσαν ἤδη νεοκατηγήμεναι. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀναγκωὴν ταύτην, ἢ τὴν καλουμένην εἰρήνην τοῦ Νικίου, οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ μὲν τὸν Αἰγυπτίαν κατασκευάσαν ἑτέρας τριακοσίας τριήρεις, κατὰ δὲ τὸν Ἀνδοκίδην μάλιστα καὶ τετρακοσίας. Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ πρώτῳ ἔτει τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ τὸν Θουκυδίδην εἰχονέν τοῖς λιμέσιν αὐτῶν τριήρεις πλοῖους, ἦτοι δοκίμους καὶ ἐντελῶς παρεσκευασμένους εἰς μάχην, τριακοσίας. Ταύτων δὲ βεβαίως τὴν πλήρη ζωῆς καὶ στρατιωτικοῦ βίου ἐποχὴν ἔχει ἐν τῷ νῦν ὁ Ἀριστοφάνης, περιγράφων εἰς τοὺς Ἀχαρνεῖς αὐτοῦ τὴν ὄψιν τῆς πόλεως ἐν καιρῷ ναυτικῆς ἰνός ἐκστρατείας.

Καὶ κάρτα μὲν τ' ἐν εὐθείᾳ καθέλκεται
 Τριακοσίας ναῖς ἢν δ' ἦν ἢ πλοῖα πλῆθ
 Θερίδου στρατιωτῶν περὶ τριηραρχοῦ βαρῆ
 Μιοθοῦ διδομένην, πάλλαδων χρυσοειμένων,
 Στοχῆς στεναχούσης, σιτίων μετρούμενιαν,
 Λοκῶν, τροποτήρων, κέβους ἀνουμένων,
 Σκερῶν, ἐλαῶν, κρομμύων ἐν διατόοις.

Σταφάνων, τριχίδων, αὐλατρίδων, ὑποπίων
 Τὸ νεῦρον δ' αὖ κοπίων πλατουμένιον,
 Τῶλον φερούτων, θαλαμίων τροπομένων,
 Ἀλλῶν, κίλιστων, νηλῶν, συριγμάτων.

Οὐδὲν δὲ ἄλλο γεγονός σφίστερον, ἀποδείκνυσι τὸ μέγιστος τῆς θαλασσίας δυνάμειος τῶν Ἀθηναίων, ἢ ἡ κατὰ τῆς Σικελίας αὐτῶν ἐκστρατεία, καθ' ἣν ἀκμάζοντος ἔτι τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου διακοσικαί τριήρεις ἐξώπλισαν, φερούσας ἐν ἑαυταῖς ἐξήκοντα χιλιάδας ἀνδρας! Ἀλλὰ τοῦτο καθ' ἑαυτὸ εἶναι σχεδὸν μηδέν· τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι ἐνὸς πᾶσα φεῦ ἡ δυνάμειος αὐτῆ ἐν Σικελίᾳ ἀπώλετο, καὶ πρὸ τῆς μεγίστης ταύτης μάλιστα συμφορᾶς διακόσιαι ἑτεραι τριήρεις ἐν Αἰγύπτῳ αὐτοῖς πληρώμασι διεφθάρησαν, περὶ δὲ Κύπρον πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, τελευταῖον δὲ ἐν Ἰλλησπόντῳ ἑτεραι διακόσιαι καταστράφησαν, δὲν διελύθη ποσῶς ἡ ναυτικὴ δυνάμειος τῶν Ἀθηναίων, ἀλλ' οὐδὲς μετὰ τὴν ἐν Σικελίᾳ καταστροφὴν, ὀγδοήκοντα καὶ ἑξήκοντα ἐξώπλισαν, δι' ὧν καταναυμάχησαν τοὺς Ἀκχεδαίμονιους τὸ πρῶτον ἐν Ἀβύδῳ καὶ τὸ δεύτερον ἐν Κυζίκῳ. (Ὀλυμ. 92, 2). Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἐκπλεῖ οἱ Ἀλκιβιάδης μετ' ἑκατὸν τριήρων, καὶ μετὰ ταῦτα ὁ Κόνων μετ' ἐβδομήκοντα. Ἐπειδὴ δὲ ὁ τελευταῖος οὗτος στόλος ὑπῆρξεν ἀτυχῆς ὡς γνωστὸν, ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν οἱ Ἀθηναῖοι ἐξώπλισαν ἑτέρας ἑκατὸν δέκα τριήρεις. Ἐν τῇ ἀτυχίᾳ δὲ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ ποταμοῖς ναυμαχίᾳ τριήρεις τῶν Ἀθηναίων ἀπώλοντο ἑκατὸν ὀγδοήκοντα. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ δυστυχέστατον τοῦτο τέλος τοῦ οἰκτροῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου (Ὀλυμ. 93, 4.) ἐξαντλήσαντος κατὰ κράτος τὰς δυνάμειος τῆς πόλεως, οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἤργησαν ν' ἀναλάβωσιν ὕδεν περὶ τὴν ἑκατοστήν Ὀλυμπιάδα ἡδύνατο αὐθις νὰ ἐξοπλίσωσι 200 τριήρεις, ναυαρχουμένας ὑπὸ τοῦ Χάρτητος, Τιμοθέου, Χαβρίου καὶ Ἰρικράτους, οἵτινες ἐπὶ τέλους καὶ ἠνάγκασαν τὴν ἀγέρωχον Σπάρτην ν' ἀναγνωρίσῃ δουσα ἀέκουσα τὴν θαλασσίαν ἡγεμονίαν τῶν Ἀθηναίων. Ἐτι δὲ τὴν ἑκατοστήν ἔκταν Ὀλυμπιάδα ὁ Δημοσθένης εἰς τριακοσίας τριήρεις ὑπολογίζει τὴν ναυτικὴν δυνάμειος τῶν Ἀθηναίων, ἦτις ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης ἡδύνατο νὰ ἐκπλεύσῃ τοῦ Πειραιῶς. Ὁ δὲ φιλόπατρις ἐκείνος καὶ ἄσπιλος Λυκούργος ὁ ῥήτωρ, κατὰφθασα ν' ἀναβιβάσῃ αὐθις τὸ ναυτικὸν τῶν Ἀθηναίων εἰς τετρακοσίας τριήρεις, ἐν μέρει μὲν ἐπισκευάζων πᾶς ἀρχαίας ἐν μέρει δὲ ἐτέρας νέας ναυπηγῶν, ὥστε ἐπλήρωσεν οὕτω πάντα τὰ νεῦρα τῶν λιμένων τῶν Ἀθηναίων.

Ἀττι δὲ τοῦ ἀρχαίου δντως Ἕλληες ἢ προσπάθειαι καὶ ὁ ζῆλος πρὸς ἀνανέωσιν καὶ τὴν εἰς ἀκμαίον ὄντως εἰπεῖν ἀποκατάστασιν τῶν ναυτικῶν δυνάμειος τῶν Ἀθηναίων, δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ ὡς ἡ τελευταία ψυχολογία τοῦ σώματος ἀκαριαία ἀνάπτουσι τῶν ζωτικῶν δυνάμειος· καθότι εἰ καὶ ἀληθῶς μετ' οὐ πολὺ ἐβροθήσαν οἱ Ἀθηναῖοι τοῖς Πυζαντίοις πέμψαντες αὐτοῖς ἑκατὸν εἰκοσι τριήρεις, καὶ μικρὸν πρὸ τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ μάχῃ ἐψήφισεν ὁ δῆμος ἵνα ἐξοπλίσωσι διακοσίας τριήρεις, καὶ κατ'

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΓΑΛΑΠΑΓΩΝ ΝΗΣΩΝ.

—000—

αὐτὴν μάλιστα τὴν 114, Ὀλυμπιάδα ἑτερόν τι ἀπαυτῶμεν τοῦ δήμου ψήφισμα πρὸς ἐξοπλισμὸν 200 τριήρων καὶ 40 τετρήρων, εἰ καὶ προσέτι ἡ ὕλικὴ δυνάμειος καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν πλοίων καὶ κατ' αὐτοὺς τοὺς μακεδονικοὺς χρόνους δὲν εἶναι ἀξιοκαταφόρητος, ὅμως τὸ πνεῦμα, ὃ ἐνεψύχου τὴν πολιτείαν καὶ ἡ ἠθικὴ δυνάμειος ἐφ' ἧς ἡ πολιτεία στηριζομένη ἦν ἀνεξάντλητος εἰς τὰς δυνάμειος καὶ ἀκαταδέμαστος εἰς τὰς συμφορὰς, ἀπέπη νῦν καὶ ἀπέπη ἀνεπιστρεπτεῖ. Ἀλλὰ περὶ τούτου ἤδη καὶ ἀλλαγῶ ἐγένετο λόγος πολὺς· ὅθεν περιττὴ ἐνταῦθα καὶ ἀπο σκοποῦ ἡ ἐπανάλυσις τῆς τοιαύτης ἱεραϊάδος.

Σπουδαιόταται δὲ ὡς πρὸς τὸ ἡμέτερον τοῦτο ἀντικείμενον εἰσὶν αἱ τυχαίως πρὸ τινῶν ἐτῶν ἀνακαλυφθεῖσαι ἐν Πειραιεὶ ἐπιγραφαὶ παρὰ τὴν θαυμασίαν πικρῶς ἀκευδοθήκην τοῦ Φίλωνος, περιέχουσαι ἀκριβέστατον κατάλογον τῶν πολεμικῶν πλοίων τῶν Ἀθηναίων μετὰ τῶν σκευῶν αὐτῶν καὶ τῶν ὀνομάτων ἀπὸ τῆς 108 μέχρι τῆς 114 Ὀλυμπιάδος. Ἐκ τῶν ἀρχαίων δὲ τούτων περιεργατάτων μνημείων τὸ ἐξῆς λαμβάνομεν ἐξαγομμενον περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πλοίων τῶν Ἀθηναίων κατὰ δεδομέναις τινὰς ἐποχάς.

Ὀλυμπ. 106, 1. Π. Χ. 356.	(Γέννησις Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου).	τριήρεις 283.
" 112, 3. "	330 (Μάχη ἐν Γαυγάμηλοῖς καὶ θάνατος τοῦ Δαρείου).	τριήρεις 392 τετρήρεις 19.
" 113, 3. "	330 (Ἀλεξανδρὸς ὁ βασιλεὺς τῆς Ἑπείρου στρατεύει κατὰ τῆς Ῥώμης).	τριήρεις 380 τετρήρεις ...
" 113, 4. "	323 (Ὁ Δημοσθένης φεύγει ἐξ Ἀθηνῶν κατὰ τὴν ἑκατοστήν Ὀλυμπιάδα).	τριήρεις 300 τετρήρεις 50.
" 114, 2. "	323 (Ἀρμικὸς πόλεμος καὶ θάνατος Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου πρὸ ἐνός ἔτους).	τριήρεις 365 τετρήρεις ... πενήτηρεις ...

Σημειωτέον δὲ ὅτι εἰς τὰς ναυτικὰς ταύτας ἀπογραφὰς πλοῖα ἐλάσσονα τῶν τριήρων ὡς φεῖ εἶπαι εἰκόσοροι, τριακόντοροι, πεντήκοντοροι καὶ ἑκατόντοροι, οὗσαι νῆες μονῆρεις ἦτοι μονόκρατοι ἀναφέρονται μὲν ἐνίοτε, ἀλλ' εἰς τὰ ἀνωτέρω ὀλίκα ποσὰ δὲν συμπεριλαμβάνονται· μὴ θεωροῦμεναι ὡς πλοῖα πολεμικὰ. Θαυμαστὴ δὲ καὶ ἡ τάξις καὶ ἡ ἀκρίβεια καὶ ἡ συντομία ἢ ἐπικρατούσα ἐν ταῖς δημοσίαις ταύταις ἀπογραφαῖς τοῦ στόλου. Μία μόνον λέξις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐμφαίνει τὴν καταστάσιν τοῦ πλοίου ὡς φεῖ εἰπεῖν, ἀχρηστος, πάλαια, κινή, δοκίμος, ἐπισκευῆς δεομένη, ἀνεπισκευος, ἐπεσκευασμένη, ἀσκευος, πρώτη (ὡς πρὸς τὸ ποῖον τοῦ πλοίου), δεύτερα, τρίτη, ἐξαιρετος.

(*Ἐπειτα τὸ τέλος.)

Ὁ γάλλος ὑποναύαρχος K. Dupetit-Thouars ἀπεύθυνεν ἐσχάτως τὴν ἐξῆς ἐπιστολήν πρὸς τὴν ἐν Παρισίοις ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν περὶ τῶν ἐν τῇ Πολυνησίᾳ κοραλωδῶν νήσων καὶ τοῦ ἀρχιπελάγους τῶν Γαλαπαγῶν.

« Παρακαλῶ τὴν ἐντίμον ταύτην ἀκαδημίαν ἵνα μοι ἐπιτρέψῃ νὰ υποβάλω αὐτῇ παρατηρήσεις τινὰς, ἀς ἔκαμον ἐν τῷ ἀρχιπελάγει τῶν Γαλαπαγῶν νήσων, καὶ ἐπὶ τῶν κοραλωδῶν νησιδίων τῆς Πολυνησίας. Ταύτας νομίζω πολλοῦ λόγου ἀξίας, ὡς ἀφορώσας τὴν τῶν ζῶων καὶ τῶν φυτῶν γέννησιν.

« Περιπλέων τὰς Γαλαπαγᾶς νήσους ἐδοκίμαζον αὐτάς. Ὅλοι αὐταὶ ἀρχὴν ἔχουσι νεωτάτας βραχυστέλους ἐκρήξεις, καὶ ὀλιγὸν ἀναπτύσσονται βραχυδόν, τὴν δὲ ἀνάπτουσι αὐτῶν διακρίνει τις εὐκόλως ἀποδεικνύουσαν κατὰ τινὰ τρόπον τὴν σχετικὴν τῆς αὐτῶν γεννήσεως ἀρχαιότητα. Μία τις τούτων μάλιστα, ἡ καλουμένη Ἀλλη Μάρλη, εἶναι εἰσέτι πεπυρωμένη, καὶ τὸ γεννῆσαν αὐτὴν ἡφαίστειον ἀναδίδει καθυκάστην καπνόν, ἐνίοτε δὲ καὶ φλόγας πυρός. Ἡ νῆσος αὕτη εἶναι ὑψηλὴ καὶ περιεστῆ σιφῶν ἡφαίστειων λίθων, δηλονότι λάβας καὶ μύδρους μῆπω συναρμωσμένους, οὗ ἕνεκα λίαν δυσκόλως περιπατεῖ τις ἐπ' αὐτῆς. Οὐδαμῶς ὑπάρχει ἔγχος φυτικῆς γῆς καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ἐντελῶς ἀκαρπος. Τὰ κατὰ τὰς λοιπὰς νήσους ἡφαίστεια ἐθεσέθησαν κατ' ἐποχὰς μᾶλλον ἢ ἥττον μεμακρυσμένας, καθότι τινὲς τῶν νήσων τούτων στεραίνονται εἰσέτι παντάπασι φυτῶν, καὶ τὰ τῶν βροχῶν ὕδατα καταβρέχουσιν ἐξ ὀλοκλήρου αὐτάς.

« Ἡ κατὰ τὰς εἰρημέας νήσους βλάστησις τῶν διαφόρων φυτῶν, δὲν εἶναι εἰς πάντα τὰ μέρη εἰσῶν ἀνεπτυγμένη, διότι εἰς τινὰς μὲν ἀπαντᾷται μόνον ἐπὶ τῶν κορυφῶν αὐτῶν, εἰς τινὰς δὲ ἐπὶ τῆς κορυφῆς καὶ κατὰ τὰς πλευρὰς τῶν ὄρεων, οὗ ἕνεκα νομίζεις ὅτι ἀπαντᾷς ἄσσεις κατὰ τὴν ἔρημον· εἰς τινὰς δὲ ἄλλας ἢ βλάστησις ἐπεκτείνεται μέχρι τῶν ἀκτῶν, ἀναπτύχθησα βραχυδόν διὰ τῆς ἐπανειλημμένης ἀπουσιέσεως διαφόρων φυτῶν, ἀποτελεσάντων εἶδος φυτικῆς γῆς, ἦτις συνδέει καὶ ποιεῖ γόνιμον τὸ ἔδαφος, ἐπιτρέπουσα ἐνταυτῷ τὴν εὐεθέραν τῶν ὑδάτων ροήν. Εἰς τὰς νήσους ἐν αἷς ἢ βλάστησις εἶναι εἰσέτι ἀτελής, τὸ ἔδαφος μένει ἀεὶ ποτε ἐν τῇ πρωτοτύπῳ αὐτοῦ καταστάσει ἕως οὗ μετασχηματισθῇ ἐντελῶς, ὅπῃ γίνεται βραχυδόν καὶ βραδέως. Ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ φαίνεται κἀλλίητα ὅτι ἡ βλάστησις ἐν ὑψηλοτέρων μερῶν εἶναι μᾶλλον ἰσχυρὰ καὶ ἀνεπτυγμένη τῆς τῶν κατωτέρων, διότι τὰ μὲν δένδρα εἰσὶ μᾶλλον ὑψίστομα, τὰ δὲ φυτὰ πυκνότερα καὶ πλέον ζωηρά.

Εἰς δὲ τὰς νήσους τῆς ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς, οἷαι αἱ τῆς ἐταιρίας τῶν Μαρκεσίον καὶ Σανθόθικων, συμβαίνει τούναντιον, δηλαδὴ τὰ παρὰ τὰς ἀκτὰς φυτὰ καὶ δένδρα εἰσὶ μεγαλύτερα καὶ μᾶλλον ἰσχυ-

ρά ή τὰ τῶν ὑψηλῶν μερῶν. Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐξηγεῖται ἀπὸ τὸ ἀδιάβροχον τοῦ ἐδάφους τοῦ ἀλλοθλοδιαδόχως συγκρατηθέντος ἐκ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς φυτικῆς γῆς καὶ τῆς καταβροχῆς τῶν ὑδάτων, ἢ συσφραυόμενα ἐπὶ τῶν χαμηλοτέρων μερῶν καθιστάσθαι αὐτὰ γονιμώτερα καὶ πλέον εὐφροα.

• Ἐκ τῶν εἰρημένων δῆλον γίνεται ὅτι δι' ἀκριβοῦς τινος παρατηρήσεως πασῶν τῶν ἠφαιστειῶν νήσων τῆς Πολυνησίας δυνάμεθα εὐκόλως νὰ συμπεράνωμεν τὴν τάξιν τῆς κατὰ προτεραιότητα ἐμφανίσεως αὐτῶν. Ἐκτὸς τούτου παρατήρησα ὅτι μετὰ τῶν εἰρημένων νήσων, αἱ ἐπὶ τῇ βᾶσει τῶν ἀνωτέρω λόγων θεωρούμεναι ἀρχαιότεραι, περικυκλοῦνται ὑπὸ σαρῶν κοραλλίων, αἵτινες διὰ τῆς μικρᾶς ἐκ τοῦ ἐδάφους τῆς νήσου αὐτῶν ἀποστάσεως ἀποτελοῦσιν ἀσφαλέςτατος λιμένας· ἰδίως δὲ παρατηρεῖται τὸ τοιαῦτον ἐν τῇ νήσῳ Ταίτη ὅπου ἀριθμοῦνται ἐπέκεινα τῶν τριάκοντα τοιαύτης φύσεως λιμένων.

• Αἱ δὲ τῶν Μαρκεσίων νῆσοι, αἵτινες κατ' ἐμὲ ἔπονται κατὰ δεύτερον βαθμὸν ἐν τῇ τάξει τῆς τῶν μνησθέντων νήσων γεννήσεως, οὐδόλως περικυκλοῦνται ὑπὸ τοιούτων σαρῶν κοραλλίων, ἀλλὰ μόνον ὑπάρχουσι μικροίτινες σαρῶι εἰς τινὰ τῶν παραλλίων αὐτῶν, αἵτινες κατ' ἐμὴν γνώμην, ἀποτελοῦσι τρόπον τινα τὸν πυρῆνα τῶν ἀκολουθῶς γεννηθησομένων σαρῶν. Αἱ Σανδθίκαι νῆσοι, αἵτινες δύνανται ἴσως νὰ συμπεριληφθῶσιν ἐν τῇ κατὰ δεύτερον ὡσαύτως βαθμῶν τάξει, εἰ καὶ δὲν περικυκλοῦνται ὑπὸ κοραλλίων, γειτονέουσιν ἑμὲς μετὰ τινος ὑψάλου κοραλλίων, ἧτις σὺν τῷ ἀκροταίρῳ τῆς νήσου ἀποτελεῖ τὸν ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν Ὀρολουλοῦ γνωστὸν λιμένα. Ἡ ὕψαλος αὕτη αὐξάνει καθεκάστην, καὶ ἀναμφιβόλως θέλει ποτὲ ἀνυψωθῆ· μέχρι τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων. Εἰς δὲ τὰς τῶν Γαλαπάγων νήσων, ἅς, κατ' ἐμὲ, δυνάμεθα νὰ κατατάξωμεν ἐν τῇ κατὰ τέταρτον βαθμῶν τάξει, οὐδεὶς σαρῶς κοραλλίων ὑπάρχει, ἀλλὰ μόλις ἔχῃ τινὰ εὐρίσκονται ἐν τῷ μυχῷ τοῦ Ταχυδραμείου τῆς νήσου Φλωριάνης.

• Ἐς ἐξετάσωμεν δὲ νῦν πῶς ἡ βλάστησις αὕτη τῶν νήσων Γαλαπάγων, ἡ τῶσον περιέργως διὰ τὰ μέγα ἢ παρέχει πρὸς ἀνέρεσιν τῆς σχετικῆς ἡλικίας τῶν μνησθέντων νήσων, ἐγεννήθη. Εἶδομεν ὅτι αὕτη ἀρχεται ἐκ τῆς κορυφῆς. Ἰδοὺ λοιπὸν κατὰ ποῖον τρόπον δύνανται νὰ ἐξηγηθῇ ἡ γέννησις αὐτῆς. Οἱ ἐτήσιοι ἀνεμοὶ συμπυκνούμενοι ἐπὶ τῆς βᾶσεως τῶν ὄρεων, προξενοῦσιν ὑγρασίαν γεννῶσαν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἢ διαλύει, ἴδὸν τινὰ, ἧτις ἀποβαίνει ἢ βᾶσις πάσης βλαστήσεως. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς βλαστῆσεως γεννᾶται ἐπὶ τῆς κορυφῆς καὶ προχωρεῖ βαθμῶδ, ὡς εἶπον, καταβαίνουσα μέχρι τῆς βάσεως.

• Ἄλλ' ἐνταῦθα γεννᾶται τὸ ἐξῆς σχετικὸν ζήτημα· Πόθεν προήλθον τὰ τῆς ἀναπτύξεως ταύτης σπέρματα; Πρέπει κατ' ἀνάγκην νὰ ὑποθέσωμεν ἢ ὅτι ἐξῆλθεν ἐκ τῶν ὑδάτων διαρκούσης τῆς ἠφαιστειοῦ γεννήσεως, τῆς οὐδόλως ἀφανίσσεως τὴν βλαστικὴν αὐτῶν δυνάμιν, ἢ ὅτι ἐκομισθῆσαν διὰ τῆς τῶν ἀνέμων πνοῆς, ἢ τῶν ἐφεδρευόντων πτηνῶν.

• Τὸ δὲ αὐξάνον τὰς δυσκολίας ἐστίν, α) ὅτι οἱ ἐτήσιοι ἀνεμοὶ πνέουσιν ἐκ τῆς Ἀμερικῆς, ἐνῶ τὰ κατὰ τὰς νήσους Γαλαπάγας φυτὰ δὲν εἶναι τοῦ αὐτοῦ τῶν τῆς Ἀμερικῆς φυτῶν εἶδους, οὐδὲ ὑπάρχουσιν ἐν Γαλαπάγαις πτηνὰ ἐκ τῶν ἐν Ἀμερικῇ εὐρισκόμενων. β) ὅτι αἱ τῆς Πολυνησίας νῆσοι, ἐξ ὧν ἠδυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἐκομισθῆσαν τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος σπέρματα, κείνται ἐν μεγίστῃ ἀποστάσει καὶ εἰς θέσιν ὑπὴνμενον.

• Ἐξ ὧν λοιπὸν τῶν ἐν Γαλαπάγαις γενομένων παρατηρήσεων ἐξάγεται μᾶλλον ὅτι ἀνεπτύχθησαν βαθμῶδ, καὶ κατὰ σχετικὴν πρόδον τῆς ἀναπτύξεως καὶ βελτιώσεως τοῦ ἐδάφους, ἢ μᾶλλον τοῦ περιέχοντος μέσου (du milieu ambiant).

• Ἐξετάσας δὲ καὶ περὶ ζῶων οὐδεὶς εἶδους ἀπῆντησα εἰς τὰς νήσους Ἀλιθ Μάρτη καὶ Ναρβορούνην. Εἰς πάσας σχεδὸν τὰς λοιπὰς εὐρίσκονται χελῶναι τρισμέγιστοι, ἐξ ὧν τινες ἔχουσι βᾶρος 600—700 χιλιογράμμων, ὅποιας οὐδέποτε εἶδον εἰς τὰ παράλια τῆς Ἀμερικῆς, ἢ τὰς νήσους τῆς Πολυνησίας. Δὲν λέγω ὅτι δὲν δύνανται νὰ ὑπάρχωσιν εἰς τὰς νήσους, ἅς δὲν ἐπεσκέφθη, διότι εἶδόν τινὰς, ἀν οὐχὶ τοῦ αὐτοῦ, τοῦλάχιστον παραπλησίον εἶδους, εἰς τὴν ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ἠκεανῷ νήσον τῆς Ἀνταλίφσεως. Ὑπάρχουσι προσέτι εἰς διαφόρους τῶν Γαλαπάγων νήσους εἶδος τι ἀμφιβίων σαυρῶν, ἐχουσῶν μελανὴν τὴν ῥάχιν, λευκὴν δὲ ἢ ξανθὴν τὴν κοιλίαν· φέρουσι δὲ αὐτὰ ἐπὶ τῆς ῥάχους εἶδος τι πτερυγίου ὀδοντωτοῦ, ἐκτεινομένου ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μέχρι τῆς οὐρᾶς. Τὸ μέγεθος τοῦ ζώου τούτου κατὰ μήκος φθάνει μέχρι ἐνὸς γαλλικοῦ μέτρου. ἔχουσι δὲ μεγίστην ὁμοιότητα πρὸς τὰς ἀπαντωμένης ἐπὶ τῶν δένδρων τῶν φυτομένων παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Γουαθακουέλη, τὰς καὶ γνωστὰς ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἰγουάνα, ἅς θεωρῶ ὡς παραπλησίον τι εἶδος τῶν προαναφερομένων, ἀλλ' ἀγνοῶ ἀν εἶναι καὶ αὐτὰ ἀμφίβιοι.

• Οἱ μὲν οἱ ὑπάρχοντες ἐν ταῖς Γαλαπάγαις νήσοις φρονῶ ὅτι ἐκομισθῆσαν διὰ τῶν προσορμιζόμενων ἐκεῖ πλοίων. Ὑπάρχουσι καὶ ἐν τῇ νήσῳ Φλωριανῇ διάφορα ἄλλα εἶδη ζῶων, κομισθέντα παρὰ τῶν ἀποίκων τῶν ἀποσταλέντων ὑπὸ τῆς τοῦ Ἰσπανοῦ πολιτείας. Τὰ πτηνὰ ἢ ἐμφωλευοῦσιν ἐπὶ τῶν νησιδίων εἰσι σχεδὸν ἀπαντὰ ἐκ τοῦ εἶδους τῶν θαλασσίων, καὶ σὺν τοῖς ἄλλοις ἐκ τοῦ ὑπὸ τῶν ναυτῶν καλουμένου φρεγάτα· ὑπάρχει πρὸς ταῦτοις εἶδος τι μικροῦ πτηνοῦ ἔχοντος μέγεθος κίχλης, τὸ ὅποιον ἤρχετο καὶ ἐπλησίαζεν ἀθρομήτως ἡμᾶς, οὐ ἔνεκα εὐκόλως ἐσυλλαμβάνομεν αὐτὸ διὰ τῶν χειρῶν. Τοῦτο δὲ ἤμπορεῖ κάλλιστα νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς τροφήν, διότι δοκιμάσαμεν τὸ εὐρομεν εὐχρημότατον. Τὸ εἶδος τούτου τοῦ πτηνοῦ οὐδαμῶς ἀπῆντησα, καὶ νομίζω ἴδιον μόνον τῶν Γαλαπάγων νήσων.

• Πόθεν δὲ τὰ πτηνὰ ταῦτα ἔλκουσι τὸ γένος; Τοῦτο εἶναι ζήτημα οὐ τὴν λύσιν οὐδόλως τολμῶ νὰ προτείνω, διότι ἀπαιτεῖται πρὸ πάντων νὰ βε-

βαιωθῶμεν ὅτι πραγματικῶς εἰς οὐδὲν μέρος τῆς Ἀμερικῆς ἢ τῶν νήσων τῆς Πολυνησίας ὑπάρχουσιν.

• Οὐδένα χειμάρρον ἢ βύακα ἐκβάλλοντα εἰς τὴν θάλασσαν εὐρον ἐν Γαλαπάγαις. Τὸ ἐκ τῶν βροχῶν καταπίπτον ὕδωρ δὲν καταβρέει εἰσέτι ἢ μέχρι τῶν ὀρίων τῆς βλαστήσεως, ὅπου ὡσαύτως περιορίζεται καὶ ἡ συσφραυμένη γῆ· καθότι τὸ ἔδαφος τῶν χαμηλοτέρων μερῶν, εὐρισκόμενον ἐν τῇ πρωτοτύπῳ εἰσέτι καταστάσει, ἀπορροφᾷ τὰ ὕδατα καὶ δὲν ἀφίει αὐτὰ νὰ καταβρέουσιν. Μόνον ἐν τῇ Φλωριανῇ νήσῳ, ἀνω τοῦ παραλλίου Βλακ-Νράχου, εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς ἀκτῆς ἐνὸς ὡς ἑγγύστα μιλίου, εὐρίσκει τις ὕδωρ, ἢ συλλεγόμενον εἰς πηλοῦς ὑπὸ τῶν κητοβητῶν χρησιμεύει εἰς τὰς καθημερινὰς αὐτῶν ἀνάγκας.

• Ἡ ἑλλειψις αὕτη τῶν βυάκων καὶ χειμάρρων ἐν ταῖς Γαλαπάγαις νήσοις ἀποδεικνύει ἐτι μᾶλλον ὅτι εἰσι νεωτέρας γεννήσεως, διότι εἰς τὰς νήσους ἀρχαίας γεννήσεως, ὅποιαί αἱ τῆς Ἐταιρίας τῶν Μαρκεσίων καὶ Σανθθίκων, εὐρίσκονται ὄυακες καταβρέοντες μέχρι τῆς θαλάσσης, οὐδέποτε σχεδὸν ἔχραινόμενοι, καὶ πολλάκις μεταβαλλόμενοι εἰς ἀληθεῖς χειμάρρους. Αἱ ἐπὶ τῶν Γαλαπάγων νήσων καταπίπτουσαι βροχαὶ περιορίζονται ἐνίοτε ἐπὶ τῆς κορυφῆς καὶ τῶν πλευρῶν τῶν βουνῶν, χωρὶς νὰ ἐκταθῶσι ποσῶς εἰς τὰ παράλια μέρη καὶ τὸν ὄρμον. Τὸ αὐτὸ ἀπμοσφαιρικὸν φαινόμενον παρατηρήσαμεν συνεχῶς καὶ εἰς τὰς τῶν Σανδθίκων νήσους, ὅπου πολλάκις ἴδομεν ῥαγδαίαν βροχὴν πίπτουσαν ἐπὶ τῶν βουνῶν, ἐνῶ οὐδεμίαν κἂν στάγῶν ὕδατος ἐπιπτεν ἐν τῷ λιμένι Χονολουλοῦ ἢ ἐν τῷ πλοίῳ ἡμῶν. Τὸ ὕδωρ τῶν βροχῶν ταύτων καταπίπτον ἔχραινεται, ὡς λέγουσιν οἱ ναῦται, ἢ κάλλιον εἰπεῖν, μετασχηματίζεται εἰς ἀτμὴν καὶ ἐξαφανίζεται διὰ τῆς ἐξατμίσεως. Ὁ μετασχηματισμὸς οὗτος εἶναι πάντῃ ὁμοιος τοῦ συμβαινόντος εἰς τὰς θαλασσίας ὀμίχλας τῶν ἀκτῶν τῆς Καλλιφορνίας ἢ τῆς Νέας γῆς, αἵτινες διαλύονται καὶ ἀφανίζονται διὰ τῆς ἀντανεκλάσεως τοῦ θερμαντικοῦ τῶν ἀκτῶν.

• Καὶ αἱ κοραλλοειδεις νῆσοι δίδουσιν ὡσαύτως ἀφορμὴν εἰς περιέργως παρατηρήσεις. Αὐτὰ ἀνυψοῦνται ἐκ τοῦ πυθμένος τῆς θαλάσσης· μέχρι τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς, ὅτε παύουσιν αὐξάνουσαι καθέτως, ἀλλ' ἐκτείνονται ὀριζοντεῶς ἀποτελοῦσαι μικρὰς ὑψάλους σχηματιζόμενας ἐκ τῶν λειψάνων τῶν κοραλλίων τῶν παρὰ τῶν κυμάτων καταθριπτομένων καὶ ἀκαταπαύστως ἐπισφραυομένων, οὕτως ὡστε αἱ ὑψαλοὶ ἀνυψοῦμεναι ἐτι μᾶλλον ἀποτελοῦσιν ἔδαφος τι ἀλλαγοῦ μὲν ξηρὸν καὶ ἀλλαγοῦ καθυγρον, ἀμα δὲ καλυπτόμενοι ὑπὸ φυτῶν καὶ δένδρων ἰδιζόντων εἰς τὰς νήσους τούτων. Ποία δὲ ἡ ἀρχὴ αὐτῶν; οὔτε κἂν ἀποπειρώμαι νὰ τὸ εἶπω, διότι καὶ ἐνταῦθα παρουσιάζεται ἡ αὐτὴ δυσκολία. Τὰ βυάματα δηλονότι καθὼς καὶ οἱ ἀνεμοὶ διευθύνονται συνθῶς ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς, καὶ ἐν Ἀμερικῇ οὐδὲν τοιαύτης φύσεως δένδρον ὑπάρχει, διότι ταῦτα δὲν εὐρίσκονται ἢ ἐπὶ μόνον τῶν κοραλλοειδῶν νήσων. •

• Ἀναγνωσθεῖσας τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς Ἀκαδημίας, ὁ φυσιοδίφης Κ. Μίλωνος Ἰδουάρδος ἀντέτεινε τὰδε·

• Εἰς τι τῶν πονημάτων μου περὶ τῆς γεωγραφικῆς διατάξεως τῶν ὄστρακοδέρμων, ὑποβλήθην πρὸ εἰκοσι σχεδὸν ἐτῶν εἰς τὴν ἀκαδημικὴν ταύτην (Mémoire sur la distribution géographique des céphalopodes, par M. Milno Edwards dans les Annales des Sciences naturel. 1832, 2e série T. X. p. 129), ἀπέδειξα ὅτι τὰ ζωολογικὰ τῶν Γαλαπάγων νήσων εἶδη οὐδὲ ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Ἀμερικῆς, οὐδὲ ἀπὸ ἄλλας νῦν ὑπαρχούσας γαίας, κειμένως πρὸς ἀνατολὰς ἢ πρὸς δυσμὰς τοῦ ἀρχιπελάγους τούτου πηγάζουσι, καὶ ὅτι ἐπομένως τὰ ἐν αὐταῖς ζῶα ἀποτελοῦσιν ὄλωσ εἰδικὴν τινα διάταξιν. Νεώτεροι δὲ παρατηρήσεις διαφόρων φυσιοδιφῶν καὶ περιηγητῶν ἐπιβεβαιοῦσιν ἐτι μᾶλλον, ὡς βλέπετε, αὐτὸ τοῦτο. Ἐπομένως φρονῶ ὅτι αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος νῆσοι δὲν εἶναι νεωτέρας γεννήσεως, ὡς νομίζει ὁ Κ. Durpelli-Thouars, ἀλλὰ μᾶλλον λείψανα ἠπειροῦ ἢ μεγάλου τινος ἀρχιπελάγους προῦπάρχοντος ἄλλοτε εἰς τὰς θαλάσσας ταύτας, πρὸ πολλοῦ δὲ ἤδη γρόνου καταβυθισθέντος διὰ τινος κινήσεως ἐκ τῶν ἀνω πρὸς τὰ κάτω μέρους τινος τοῦ φλοιῷ τῆς γῆς, ὡς ἐνίοτε καὶ νῦν συμβαίνει εἰς τὰς χώρας ἐκεῖνας.

• Ἐν τοιαύτῃ ἐπομένως ὑποθέσει τὰ ἐν Γαλαπάγαις ζῶα τε καὶ φυτὰ δὲν πηγάζουσιν ἐκ πλάστεως τινος ἐπισυμβάσεως κατὰ τὰς νεωτέρας ἐποχὰς, ἀλλ' ἀπεναντίας κατάγονται ἐκ τῶν ὀλίγων ζῶων ἢ φυτῶν τῶν διασωθέντων ἐν τῇ μνησθείσῃ καταστροφῇ, τῇ ἐπισυμβάσει πιθανῶς τῷ λόγῳ πρὸ τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς. •

• Ὁ Κ. Ἰδουάρδος προσέθηκεν ἀκολουθῶς ὅτι κατὰ τὴν σημερινὴν τῶν ζῶων ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς διάταξιν, φαίνεται πιθανὸν ὅτι παρομοίως φύσεως γεωλογικὰ φαινόμενα συνέβησαν καὶ εἰς ἄλλα μέρη τοῦ μεσηθρινοῦ ἡμισφαιρίου, καὶ ὅτι ἡ Νέα Ζελανδία καὶ αἱ πρὸς ἀνατολὰς τῆς Μαδαγασκάρειοσπαρμέναι νῆσοι εἰσι ὡσαύτως λείψανα ἄλλης τινος ἠπειροῦ ἢ μεγάλου ἀρχιπελάγους, καταβυθισθέντος πρὸ ἀμνημονεῶτων χρόνων. Ἄλλὰ τὰ ζήτηματα ταῦτα, εἶπε, δὲν δύνανται νὰ λυθῶσιν ἔως οὐ γνωρίσωμεν ἀκριβέστερον δι' ἐπανελημμένων παρατηρήσεων τὴν φυσικοϊστορικὴν τῶν χωρῶν ἐκεῖνων κατάστασιν.

I. ΔΕΚΙΓΓΑΛΛΑΣ.

ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ ΤΕΛΕΤΗ ΕΝ ΧΟΓΓΟΓΚ.

—ooo—

• Εὐρισκόμενος ἐσχάτως ἐν Χογγόγκ παρεστῆθη εἰς μεγάλην ἐπιπέθειον τελετήν. Μία τῶν συζῶων τινος ἐκ τῶν πρώτων ἐμπόρων τῆς πόλεως ἐτάφη μετ' ὄλης τῆς πομπῆς τὴν ὅποιαν ἐπιτρέπει τὸ ἀργύριον. Ἦτο δὲ ἀληθῶς ἐκ τῶν μεγαλοπρεπεστέρων τελετῶν ὅσαι ποτὲ ἐγένοντο ἐνταῦθα. Ὅτε

μετέβην εἰς τῆς ἀποθανούσης τὴν οἰκίαν, εἰς τὴν εἰσοδὸν τῆς ὀπίας ἦσαν δύο φανοὶ φέροντες μέλανας καὶ γαλανοὺς χαρακτῆρας, ἦνοιξαν εἶδος λευκῆς αὐλαίας ἵνα διαβῶ. Βίσελθὼν δὲ εἶδον φέρετρον σχῆμα ἔχον ὅπως διάφορον τῶν ἡμετέρων, ἀλλὰ χαριέστερον, εἰ δυνατόν νὰ μεταχειρισθῶμεν τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς παρομοίαις περιστάσεσι. Ἐκεῖτο δὲ ἐκεῖνο ἐπὶ ψιφίαν ἐν μέσῳ τῆς αἰθούσης, κεκαλυμμένον δι' ἐρυθροῦ ὑφάσματος, ἐφ' οὗ ἦτο μέγιστον ἀγγεῖον, καὶ ἀνάθεν ἔκειε λόγος, ἐσκεπασμένος ἐπίσης μὲ πύλινον ἀγγεῖον ἀνεστραμμένον. Εἰς τινὰ ἄκραν, ὑποκάτω, ἔκειντο πολυάριθμοι μικροὶ φιάλαι καὶ κυαθίσκοι, περιέχοντες ὀρύζιον καὶ τσίαιον διὰ τοὺς δαίμονας. Ἐκεῖ εὐρίσκοντο καὶ πινακίδες προγονικαί, καὶ μέγα ἀγγεῖον πύλινον περιέχον ἀνημμένα κηρία' πλησίον δὲ αὐτῶν λόγος. Δύο ἄνθρωποι ἀλλόκοτον ἔχοντες μορφὴν, φοροῦντες χιτῶνας γλαυκοὺς καὶ λευκὰς ἀναξυρίδας, ἦσαν ὡς κεκολλημένοι ἐπὶ τοῦ τοίχου. Τὸ φέρετρον ἔπρεπε νὰ μείνῃ ἐκεῖ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, φέρον τὸ σῶμα ἐστολισμένον μὲ πλουσιώτατα ἐνδύματα, καὶ ἀδιάφορον ἕνεκα τῆς ἀσθέτου δι' ἧς εἶχεν ἀλειφθῆ. Καὶ διὰ μὲν τῆς μιᾶς τῶν χειρῶν ἡ νεκρὰ ἐκράτει ῥηπίδιον, διὰ δὲ τῆς ἐτέρας χαρτίον ἐφ' οὗ ἦτο γεγραμμένα προσευχῆ.

» Εἰς τὸν παρακείμενον θάλαμον ἦσαν συνηγμένοι οἱ φίλοι καὶ οἱ συγγενεῖς τῆς ἀποθανούσης, ἄλλοι μὲν τρώγοντες, ἄλλοι δὲ πίνοντες καὶ ἄλλοι καπνίζοντες' ἦσαν δὲ καὶ ἄλλοι γελῶντες, κλάζοντες καὶ μυρολογῶντες. Τὸ θέμα ἦτο ὅπως ξένον καὶ ἄξιον προσοχῆς. Ὁ ἀδελφὸς τῆς νεκρᾶς ἐκαύμαζε τὴν ἐνδιαιτήσασθαι τοῦ φερέτρου καὶ τὰ δαπανηθέντα χρήματα, περὶ τῆς νεκρᾶς ὁμῶς οὐδεὶς λόγος. Αἱ πολυάριθμοι λαμπάδες ἐμίγνον τὸν καπνὸν αὐτῶν μὲ τὸν καπνὸν τῶν καπνοσυρίγγων καὶ τῶν σιγῶν τῶν περιστάσεων. Ὅτε εἰσῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν, εἶχον τὸ ἦθος ὡς Ἑβραῖοι ἐνώπιον τοῦ θανάτου' ἀλλ' ὅτε εἶδον ὅτι ἦτο παράφορον, ἐγενόμην περιχαρῆς ὅσον καὶ ὁ ἀδελφὸς τῆς μακαρίτιδος.

» Ἀνεχώρησα ἀπὸ τῆς οἰκίας τῆς νεκρᾶς τὴν δεκάτην ὥραν τῆς ἑσπέρας καὶ ἐπανῆλθον μετὰ δύο ἡμέρας, ἀπὸ πρωῆς, ἵνα ἴδω τοὺς ἱερεῖς καὶ τὰ παῖδια φέροντα σάκκους καὶ ἔχοντα τὰ μέτωπα ἐπὶ τῆς κόψεως. Ἰστάντο δὲ παρὰ τοὺς πόδας προσωρινοῦ τινος βωμοῦ, ἐφ' οὗ ἦσαν τρεῖς ὑεότητες εἰς χάρτου κεκαλυμμένον διὰ γραφῶν, ἔχουσαι αἱ μὲν κόμην λευκὴν, ἡ δὲ μέλαινα.

» Ὅταν οἱ ἱερεῖς οἵτινες ἔψαλλον μὲ εἶδον ἀσχολούμενον εἰς τὸ νὰ τοὺς ζωγραφίσω, ὑπερχάρησαν καὶ ψάλλοντες ἦλθον νὰ παρατηρήσωσι τὸ σχέδιόν μου. Συγχρόνως τότε τὰ παῖδια ἐκτόπουν μὲ τὸ μέτωπόν των τὸ ἔδαφος, καὶ ἐπειδὴ ἐν ἑξ' αὐτῶν, τὸ μικρότερον, ἐμάκρυνε τὰ διαστήματα τῶν κτύπων, ἐπεπλήχθη σφασφῶς ὑπὸ τινος τῶν περιστάσεων.

» Εἰς μίαν ἄκραν τραπέζης ἐκάπνιζέ τις, εἰς ἄλλην δὲ ἐκάθητο ἱερεὺς. Εἰς τὸν κῆπον ἐφαίνοντο δύο γέροντες ὑπὲρταὶ καπνίζοντες ἀδιακόπως ὕπνιον.

Δύο ἢ τρεῖς γυναῖκες ἐστέναιζον ἀληθῶς λυπούμεναι' τὰ δὲ παῖδια ἐφαίνοντο εὐτυχέστατα.

» Ἡ ἐπιούσα ἦτο ἡ ἐπισημοτάτη τῶν ἡμερῶν. Πυροτεχνήματα ἐξεβῆγγοντο. Καὶ αἱ μὲν γυναῖκες ἐφόρουσαν λευκὰ φορέματα πλατύτατα, εἶχον τὴν κεφαλὴν κεκαλυμμένην καὶ τοὺς πόδας γυμνοὺς ἐξ ὀλοκλήρου, οἱ δὲ ἄνδρες καὶ τὰ παῖδια ἠκολούθουν φέροντες σάκκους συνσφγιμένους περὶ τὴν ὀσφῦν διὰ λευκῶν ζωνῶν.

» Ὅτε τὸ φέρετρον κατεβιβάσθη εἰς τὴν ὁδόν, οἱ ἀρχηγοὶ τῶν μυρολόγων ἐγονυπέτησαν παρ' αὐτό, καὶ κτυποῦντες τὰς κεφαλὰς κατὰ γῆς ἐθρηνολόγουν. Μετ' αὐτοὺς δὲ ἦλθον γυναῖκες καὶ ἐπυρξάν τὰ αὐτά. Ἐπαῖξε δὲ καὶ ἡ μουσικὴ ἀδιακόπως. Ὅτε δὲ ἔπαυσε σημαίνουσα, ἐπροχώρησαν πρὸς τὸν τάπον τῆς ταφῆς. Καὶ πρῶτοι μὲν ἤρχοντο δύο φανοῦχοι κρατοῦντες τοὺς δύο φανούς, δευτέρου δὲ οἱ μουσικοὶ ὅπως λευγίμονες, καὶ μετὰ ταῦτα τίεσσαρα φορεῖα πλήρη ἄρτων' περὶ δὲ ἐβάδιζον μουσικοὶ γλαυκὰ φέροντες, καὶ τύμπανον καὶ ἄλλα θορυβώδη ὄργανα, καὶ τριάνοντα δύο ἄνδρες βωμάλαιοι σηκόνοντες ἐπὶ τῶν ὤμων δεκαεὶς τραπέζας. Ἐπὶ τῶν τραπέζων τούτων ἦσαν χοῖρος ὀπτός, καὶ αἰγίδιον, καὶ πᾶν ὅ,τι ἱκανὸν νὰ δελεάσῃ τὸ στόμα οὐ μόνον τῶν θεῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, πολλάκις δυσκολαιτέρων καὶ τῶν θεῶν. Μετὰ ταῦτα ἤρχοντο αἱ προγονικαὶ πινακίδες ἐπισημῶς φερόμεναι, καὶ ἔχουσαι ἐκατέρωθεν ἀνημμένα κηρία' ἔπειτα μουσικοὶ ἐνδεδυμένοι ἐρυθρὰ καὶ σημαῖαν ὁμοχρῶν κρατοῦντες, ἐφ' ἧς ἦσαν χρυσοὶ καὶ λευκοὶ χαρακτῆρες. Ἐπὶ τέλους ἤρχοντο τὸ φέρετρον, οἱ μυρολόγοι, οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ φίλοι.

» Τοῦ πρώτου μυρολόγου ἡ κατάστασις ἦτο τοιαύτη, ὥστε ἐπειδὴ δὲν εἶδύνατο νὰ περιπατήσῃ ἐκάθητο ἐπὶ φορείου. Γυναῖκες δὲ τινες εἶχον τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑγροὺς καὶ ἐδάκρυον ἐν ἐλιγκρινεῖα.

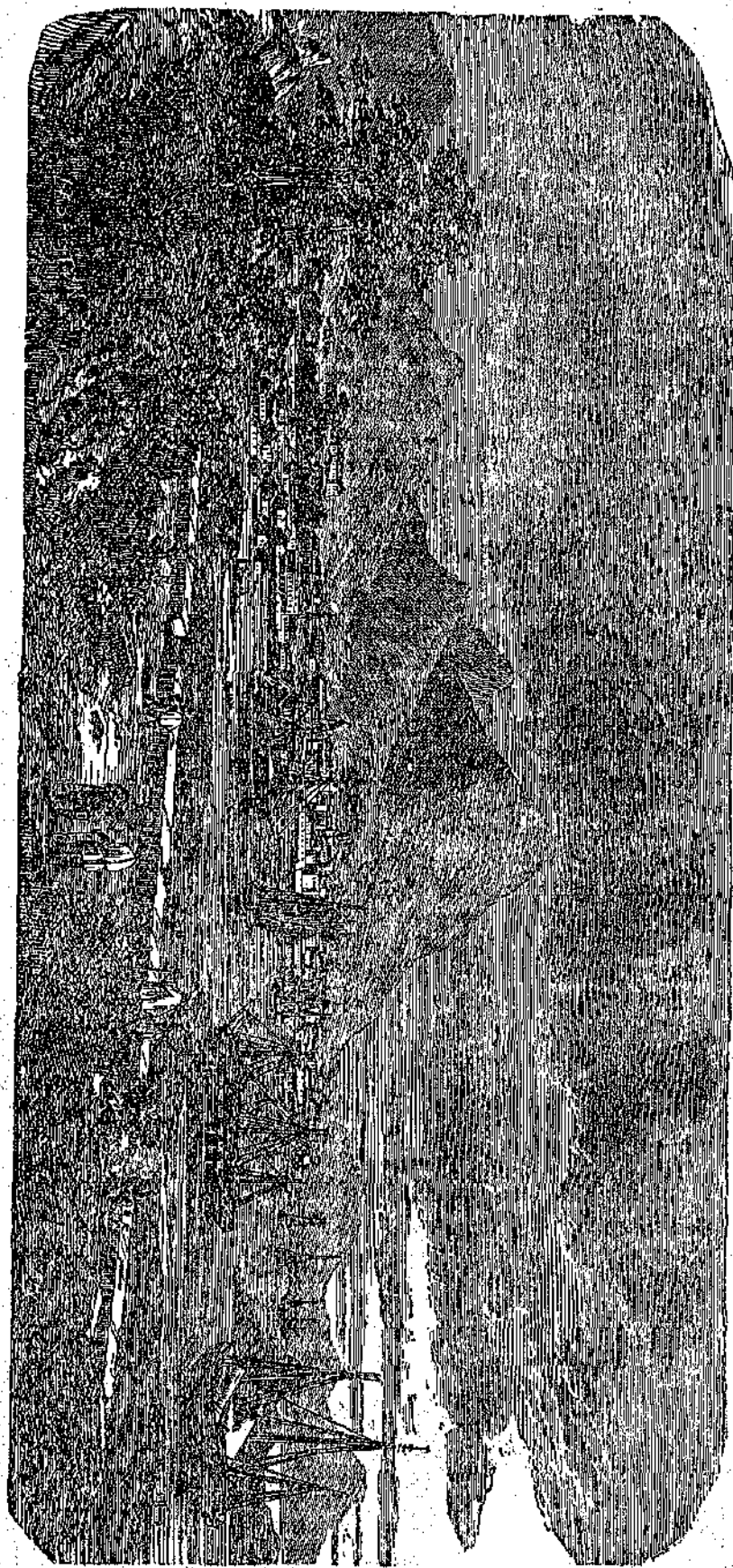
» Μετὰ πολλὰς γονυκλισίας, καὶ ἐκρήξεις πυροτεχνημάτων, ἐφθασαν πλησίον τοῦ Τάφου Σάν, καὶ παρ' ὀλίγον ἐπιπτον ἐπὶ δύο ναυτῶν κειμένων χαμαὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἕνεκα μῆθης. Ὁ λαὸς συνέβηε πανταχόθεν ἵνα ἴδῃ διαβαίνουσαν τὴν κηδεῖαν. Διαβάντες καθ' ὅλον τὸ μῆκος τὴν πόλιν, ἐφθάσαμεν πλησίον τοῦ τόπου ὅπου ἐμελλε ν' ἀποτεθῆ τὸ σῶμα, ἕως οὗ ἐτοιμασθῆ τάφος μεγαλοπρεπῆς.

» Τὸ φέρετρον ἐτέθη κατὰ γῆς καὶ οἱ μυρολόγοι ἐγύρισαν περὶ αὐτό. Οἱ ἱερεῖς ἐπλησίασαν καὶ οἱ λευκοὶ μουσικοὶ ἐσημάναν πλησίον αὐτοῦ. Ἐλαυσαν λαμπάδας, ἐξεσφενδόνισαν πυροτεχνήματα, τῶν γλαυκῶν καὶ τῶν ἐρυθρῶν μουσικῶν οἱ τῶνοι ἀντήχησαν εἰς τοὺς ἀέρας, αἱ νεαὶ κόραι ἔκραζον, καὶ τὸ πλῆθος ἔχασκεν. Ἐπειτα ἔπαυσεν ἡ μουσικὴ καὶ ἐπλησίασαν οἱ δύο φανοὶ. Ἡ μουσικὴ ἤρχισεν ἐκ νέου, καὶ οἱ μυρολόγοι καὶ οἱ φανοὶ, καὶ αἱ προγονικαὶ πινακίδες, καὶ ἡ ἐρυθρὰ σημαία τὸ συνάδευσαν. Ἐλθόντες δὲ βραδέως εἰς ὕψωμα παρακείμενον, ἀπέθεσαν τὸν νεκρὸν ἐντὸς οἰκίας ἐπὶ τούτου προετοιμασθείσης. Καὶ οἱ μὲ ἱερεῖς ἔψαλλον, οἱ δὲ μουσικοὶ κατεσπάρασσον τὰ ὅλα τῶν ἀκούστων.

» Τοῦ νεκροῦ ἀποτέθνος εἰς τὴν οἰκίαν, οἱ μυρολόγοι ἀπέβαλον τὰ λευκὰ ἐνδύματα καὶ ἐπανῆλθον, ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν ἦτο πλέον ἡσυχος, ἡ δὲ μουσικὴ ἐσήμαινε τὸν αὐτὸν ἦχον, ἐναντίον τῆς συνθελαίας τῆς Εὐρώπης, ὅπου ἡ μουσικὴ ἐπανερχομένη παίζει χαροποιὰ. Πέριξ δὲ ἐμοῦ ὅλοι ἦσαν εὐθυμοὶ, καὶ ἡστεύοντο καὶ ἐγέλων.

» Εἰς τὰ ἀνωτέρω προσθέτω τὰς ἐπομένους ὀλίγας γραμμάς τὰς ὀπίας ἐξάγω ἐκ τοῦ περι Κίνας συγγραμματος τοῦ Κ. Ι. Οὐίλλιαμ, εἰς συμπλήρωσιν τῆς διηγήσεώς μου. « Ὁ νεκρὸς ἄμα μετὰ τὸν θάνατον περιβάλλεται διὰ τῶν λαμπροτέρων φορεμάτων τῆς οἰκογενείας. ῥηπίδιον τίθεται εἰς τὴν μίαν τῶν χειρῶν του, καὶ χαρτίον μὲ προσευχὴν εἰς τὴν ἐτέραν. Μετὰ ταῦτα ἐξαπλοῦται ἐντὸς φερέτρου τὸ ὀπίσθον ὁμοιάζει κορμὸν δένδρου' τὸ σκέπασμα του εἶναι ἐστρογγυλισμένον. Ὁ νεκρὸς τίθεται ἐπὶ κρεβάτου ἐξ ἀσθέτου ἢ βράβιακος, σκεπάζεται μὲ ἀσθέστον, τὸ δὲ φέρετρον κλειόμενον πανταχόθεν καλῶς, ἀλείφεται διὰ βερνίκου, ἵνα μείνῃ εὐτω μέχρι τῆς ὥρας τῆς ταφῆς. Οἱ Κινεζοὶ δαπανῶσι ζῶντες ἐπὶ ἀπειρα χρήματα εἰς ἀπάτησιν φερέτρου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ. Τὰ δὲ φέρετρα ταῦτα τιμῶνται ἀπὸ 150 δραχμῶν, μέχρις 60 χιλιάδων. Ἐνίστη τὸ φέρετρον μὲναι ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἐν τοσούτῳ κλοῦσι λαμπάδας περὶ αὐτό. Τίθεται

Ἡ πόλις Χογγὼν.

δὲ εἶτε εἰς τὴν στοᾶν εἶτε εἰς τὴν μεγάλην αἰθουσαν, ὑπὸ οὐρανόν, εἶτε εἰς τὸν θάλαμον τῶν προγόνων, ὅπου μένει ἕως οὗ ἡ παρουσία τῆς οἰκογενεῖας ἐπιτρέψῃ νὰ ἐνταφιασθῶσι δεόντως τὰ πολυτιμα τῶντα λείψανα. »

(Illustrated London News.)

ΔΥΟ ΡΩΣΙΔΕΣ

αἰχμαλωτοὶ ἐν Κανδόφ.

(Συνέχεια. Ἰθα φυλλῶν 227, 228 καὶ 229.)

—000—

Ἡ πριγκίπισσα Άννα ἐνόμισεν ὅτι ἀπέκτησε τὴν φιλίαν τῆς Ζαϊδέτης, ἐπιστιζασα πρὸς τινὰ ῥῶσον ἰατρὸν, καὶ ζήτησασα τὴν συμβουλήν του περὶ τινος ἀσθενείας τῆς γυνικῆς ταύτης τοῦ Σιαμίλ. Καὶ ἐνόμισεν μὲν δὴρῆσαι ἡ λαθραία ἀστὴ θεραπεῖα, ἡ Ζαϊδέτα ἐφάνετο φιλόφρων, ἀφοῦ ὅμως ἐθεραπεύθη, ἐπανέλαβε τὴν πρώτην τῆς ἐγθροπάθειαν.

Ἐν τούτῳ ἐφθασαν εἰς Δαργιβέδενον οἱ δύο ἀπεσταλμένοι τοῦ πρίγκηπος Δαυὶδ, ὁ Μωχαμέτης καὶ ὁ Σακάρ, καὶ τὴν ἐπιούσαν προσεκλήθησαν καὶ αἱ δύο αἰχμαλωτοὶ νὰ ἐλθωσιν εἰς τὴν στοᾶν τὴν παρακειμένην εἰς τὸν θάλαμόν των. Παρουσιάσθη δὲ εἰς αὐτὰς ὁ Μωχαμέτης, σύντροφον ἔχων καὶ τὸν ἀδελφόν του Κατζήν, καὶ τινὰ Ῥεσάν, ἀντιπρόσωπον τοῦ Σιαμίλ κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ἡ Ζαϊδέτα, ἡ Κάτζιο καὶ τινες ἄλλοι οἰκίαι τοῦ Σιαμίλ παρευρίσκοντο εἰς τὴν διαπραγματεύσειν ταύτην. Αἱ πριγκίπισσαι ἀκούσασαι ὅτι ὁ Σιαμίλ ἐζήτει εἰκοσὶ δύο ἑκατομμύρια δραχμῶν ἀντὶ λίτρων, ἀπεκρίθησαν ὅτι οὐ μόνον δὲν εἶχον ποτὲ τόσην ποσότητα, ἀλλ' οὔτε ἐδύναντο νὰ τὴν προμηθεύωσι. — Πῶσον λοιπὸν δίδουν διὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν σας; — Ἄγνωστον, ἀπεκρίθησαν, ἕως καὶ τίποτε. — Ἡ Ζαϊδέτα καὶ ἡ Κάτζιο ἀφίκαν φωνάς, καὶ εἶδειξαν εἰς τὰς αἰχμαλώτους φύλλον τι τοῦ Ῥώσου ἀπομάζου, ὅπου ἐλέγετο ὅτι ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας ἐπλήρωσεν εἰς τινὰ ἔμπορον πολλὰ ἑκατομμύρια. — Ἄρα ἐυρίσκονται καὶ τόσαι ποσότητες εἰς τὸν κόσμον, πρόσθετο ἡ Κάτζιο. Μήπως ἡ αὐτοκράτεισσα τῆς Ῥωσίας εἶναι ὀλιγώτερον πλουσία ἀπὸ τὴν βασίλισσαν τῆς Ἀγγλίας; — Βεβαίως, ἀπεκρίθησαν αἱ πριγκίπισσαι, ἡ αὐτοκράτεισσα ἔχει πολλά· ἀλλὰ δὲν πρόκειται νὰ ἐξαγορασθῇ αὐτή. — Ἦνθραν εἰς τὴν οἰκίαν σου, ἐπανέλαβεν ἡ Ζαϊδέτα ἀποτεινομένη πρὸς τὴν πριγκίπισσιν Ὁρβελιάνη, πολλὰς συναλλαγματικὰς εἰς ὄνομα τοῦ ἀποθανόντος ἀνδρός σου. Διὰ τί δὲν τὰς μεταχειρίζεσαι; — Διότι δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα, ἀπεκρίθη ἡ πριγκίπισσα· ὅλα τὰ χρήματα ἐκεῖνα ἀνήκουν εἰς τὸν κληρονόμον τοῦ ἀνδρός μου, τὸν υἱόν του, ὁ ὅποιος εἶναι ἀκόμη μικρός. — Δοικόν, εἶπεν ἡ Ζαϊδέτα, κρατούμεν τὸν υἱόν σου ἕως οὗ μεγαλώσῃ. Ἰδοὺ, μὴ κλαίεις! ὁ Γεώργιος σου ἔχει καλὴν ὑγίαν καὶ ὁ

μεγαλώσῃ εἰς τὰ βουνά μας. — Δὲν προέβη δὲ περαιτέρω ἡ συνδιαλέξις διότι αἱ πριγκίπισσαι ἐπανήλθον εἰς τὰ δωμάτιά των.

Τὸ ἑσπέρας ἐπανελήθη ἡ συνέντευξις, καὶ ἀπεφασίσθη νὰ γράψωσιν αἱ δύο αἰχμαλωτοὶ πρὸς τὸν πρίγκηπα Δαυὶδ· νὰ σταίη δὲ καὶ ὁ Σιαμίλ πρὸς αὐτὸν τὰς προτάσεις του. Ἰδοὺ δὲ ποῖαι ἦσαν εἰς ἀνταλλαγὴν τῶν πριγκίπισσῶν καὶ ἑκατὸν εἰκοσὶ ἄλλων αἰχμαλώτων συλληφθέντων εἰς Κακζιάν, νὰ ἀποδοθῇ ὁ υἱὸς του, ἑκατὸν δεκαεξ' αἰχμαλωτοὶ μουσουλμάνοι, πολλοὶ ἀρχηγοὶ Τζετζέγκοι, καὶ τέσσαρα ἑκατομμύρια καὶ τετρακόσαι χιλιάδες δραχμῶν. Ὁ δὲ πρίγκηψ λαβὼν τὰς προτάσεις ταύτας ἀπεκρίθη μὲν εὐθὺς πρὸς τὸν Σιαμίλ ὅτι ἦσαν ἀπαράδεκτοι, τὰς διεδίδασε δὲ πρὸς τὴν κυβερνήσιν του.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ἀπεσταλμένου τοῦ πρίγκηπος, αἱ αἰχμαλωτοὶ ὑπεβλήθησαν καὶ εἰς νέας δοκιμασίας. Αἱ μὲν παρὰ τῆς Ζαϊδέτης καταδιώξεις ἐξηκολούθησαν· ἐπειδὴ δὲ ἡ Σουκνίτα ἐπαθε δύσκολον τοκετόν, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι αἱ αἰχμαλωτοὶ ἔφερον κακοκαὶά ἀντικείμενα, ἀπηγόρευσαν εἰς αὐτὰς νὰ ἐξέρχωνται εἰς τὴν στοᾶν τῆς Ζαϊδέτης σκοπὸς ἦτο νὰ μὴ τὰς βλέπῃ ὁ Σιαμίλ, ὁ ὁποῖος ἠναγκαζέτο νὰ διαβαίη τὴν στοᾶν ἵνα ὑπάγῃ εἰς ἐπίσκεψιν τῆς πασχούσης συζύγου του. Ἡ ἀφίξις τοῦ Κατζή Μεχμέτ, δευτέρου υἱοῦ τοῦ Σιαμίλ, ἐγένετο αἰτία νέας συγκατάσεως συμβουλίου, κατ' ὃ συνέζητήθησαν καὶ αὐτὴς τὰ περὶ τῶν αἰχμαλώτων.

Εἰς τὸ συμβούλιον τοῦτο παρευρέθησαν πολλοὶ καὶ αὐτοὶ καὶ ὁ σουλτάν Δαυὶδ· ἀλλ' οὐδὲν ἀπεφασίσθη, ἀν καὶ οὗτος συνηγόρησεν ὑπὲρ τῶν αἰχμαλώτων. Ὁ Σιαμίλ ἐμήνησε καὶ ἐκ δευτέρου πρὸς τὸν πρίγκηπα Δαυὶδ διὰ τοῦ ἀπεσταλμένου ὅτι ἐπέμενον εἰς τοὺς προταθέντας ῥους. Αἱ μεταξὺ Ῥώσων καὶ ὀρεινῶν ἐγθροπραξίαι εἶχον ἐπαναληφθῆ, καὶ ἵνα ἐπαναληφθῶσι καὶ αἱ διαπραγματεύσεις μετὰ τινος ἐπιτυχίας, ἔπρεπε νὰ πάθῃ ἡττάν τινὰ ὁ Σιαμίλ, ἀπελθὼν προσωπικῶς κατ' ἐκεῖνων. Κατὰ τὴν ἀπουσίαν του κῆρξεν ἡ τυραννία τῆς Ζαϊδέτης· ἐδίδεν εἰς τὰς αἰχμαλώτους τροφὴν ἀφιδεστάτην, ὑπέβαλλεν αὐτὰς εἰς μυρίας στερήσεις, καὶ μάλιστα εἰς στερῆσιν πυρῆς, ἐνῷ χιῶν κατακλύπτει τὰ ὄρη. Πλὴν τούτου, ὁ θάλαμος τῶν αἰχμαλώτων δὲν ἐκλείετο καλῶς, καὶ διὰ τοῦτο μάλις ἠναίκετον πῦρ, καὶ καπνὸς πνιγηρὸς ἐγέμιζεν αὐτόν, ὥστε ἦτο ἀδύνατόν νὰ μείνωσιν ἐντὸς αὐτοῦ. Τὸ παλάτιον τοῦ Σιαμίλ, κατὰ τὴν ἀπουσίαν του, ὁμοίωζεν αἰθουσαν σχολείων κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ διδασκάλου. Ὁ νεώτερος τῶν υἱῶν του ἔτρεχεν εἰς τὰ δώματα, συνέτριβε τὰ κλειθρα, καὶ ἐρρίπτει εἰς τὴν αὐλὴν ἀνημμένους δαυλοῦς. Δύο ἐβδομάδας ἦτο ἀπὸν ὁ Σιαμίλ, ἐπειδὴ δὲ δὲν ἐπέτυχεν ἡ ἐκστρατεία του ἐπανήλθε σκυθρωπότερος ἢ ἄλλοτε. Ἐτιμώρησε τὰς παρεκτροπὰς τοῦ υἱοῦ του, τὸν περιώρισεν ἐντὸς δωματίου παρακειμένου εἰς τὸ τῶν αἰχμαλώτων, καὶ ἐπειτὰ τὸν ἐστελεῖν εἰς ἄλλαν ἐπαρχίαν ἵνα ἐκπαιδευθῇ.

Ὁ Σιαμίλ παρενέβαλε τὴν ἐξουσίαν του καὶ εἰς ἄλλα· ἐπρόκειτο περὶ τεμαχίου μεταξωτοῦ τὸ ὁποῖον αἱ αἰχμαλωτοὶ λαβοῦσαι μετὰ καὶ ἄλλων πραγμάτων ἐκ Γεωργίας, εἶχον διανεμῆσαι εἰς τὰς σουλτάννας. Τὸ μεταξωτόν τούτο εἶχε δοθῆ εἰς τὴν Ἀμινέταν, ἀλλ' ἡ Ζαϊδέτα ἐπέμεινε νὰ δοθῇ εἰς τὰς θυγατέρας τοῦ Σιαμίλ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Ἀμινέτα δὲν ἦτο νόμιμος σύζυγος τοῦ Σιαμίλ, οὗτος ἐράττησε μὲν τὸ μεταξωτόν παρ' ἐαυτῆ, ἔδωκεν ὅμως δικάσιον τῇ Ἀμινέτῃ. Ἐκ τούτου φαίνεται ὅτι αἱ φροντίδες τοῦ πολέμου δὲν τὸν ἀπέτρεπον τοῦ νὰ ἐνασχολῆται καὶ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν τῆς οἰκίας του. Προσέταξε νὰ θέσωσιν ὄχλους εἰς τὰ παράθυρα τῶν αἰχμαλώτων, καὶ ἦλθε μόνος νὰ παρατηρήσῃ ἐὰν ἐξετελέσθη ἡ προσταγὴ του· ἀνάσκηκώσας τότε τὴ σκέπασμα τῆς χύτρας ἐν ἣ ἔβριζε τὸ γεῦμα τῶν αἰχμαλώτων, καὶ ἰδὼν ὅτι περιείχεν ὀλίγα ὄσπρια καὶ ὕδωρ ἀλυμνῆν, ἀργίσθη κατὰ τῆς Ζαϊδέτης, καὶ προσέταξε νὰ δώσωσιν αὐταῖς τσάον, σάκχαρον, ὀρέξιον καὶ βούτυρον· ἀλλὰ νέει ἀξίολογον εἰδήσεις ἐλθοῦσαι ἐκ Τουρτίας διέκοψαν τὰς φροντίδας του ταύτας.

« Αἱ πριγκίπισσαι παρετήρησαν μίαν τῶν ἡμερῶν ὅτι ὅλα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας τοῦ Σιαμίλ ἦσαν πλήρη χαρᾶς, καὶ ὅτι ἡ Κάτζιο ἔτρεχεν εἰς τὴν αὐλὴν ὁμιλοῦσα μὲ ζωνρότητα ὅσους ἀπήνητα. Ἐφάνετο δὲ λέγουσα σπουδαῖστα. Ἐπὶ τέλους ἠκούσθησαν καὶ πυροβολῶν κρότοι ἐν εἰδει χαρᾶς. Καὶ ἀληθῶς ἡ εἰδήσις ἦτο ἀξία τοιαύτης ὑποδοχῆς· ἀπεσταλμένος τοῦ σουλτάνου ἐλθὼν εἰς Δαργιβέδενον ἀνήγγειλεν ὅτι ὁ κύριός του ἐνίκησε τοὺς Ῥώσους, κατέκτησε πεντήμιοντα νομοῦς, καὶ προσέφερε τῷ Σιαμίλ τὴν Γεωργίαν, ἐπὶ τῷ ὄρω τοῦ νὰ τὸν βοήθῃ κατὰ τῶν Ῥώσων (*). Συγχρόνως σχεδὸν ἐφθασε καὶ δευτέρα εἰδήσις χαροποιήσασα εἰς ἄκρον τὸν Σιαμίλ· ὀρεινὸς τις ἐλθὼν εἶπεν ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Τζεμμάλ Ἐδδὶν ἀπεφάσισε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν Καύκασον, καὶ ὅτι ἦτο κατ' ἐδόν. Τοῦτο δὲ ἦτο ἀληθές· ὁ Σιαμίλ ἔχει κατασκόπους ἱκανωτάτους. Καὶ ἀντέμειψε μὲν τὸν κομιστὴν τῆς εἰδήσεως, ἐπειδὴ ὅμως ἐδίσταζεν, ἐκέλευσε τὸν Ἀρμένιον διερμηνέα Σάκ-Ἀβδάς, καὶ τὸν ἠρώτησε πόλας γνώμης ἦτο ἀποκριθέντος δὲ τούτου ὅτι ἡ εἰδήσις ἐφαίνετο βεβαία, ἐχάρισεν αὐτῷ ὀρεινότερον ἵππον. Μικρὸν ὅμως διῆρκεσεν ἡ εὐχαρίστησις αὐτῆ, διότι ὁ πόλεμος ἠνάγκασε τὸν Σιαμίλ νὰ ἐγκαταλείψῃ καὶ πάλιν τὸ σερᾶγιόν του· ἐμάχοντο δὲ τότε τὸσφ πλησίον τοῦ Δαργιβέδενου, ὥστε αἱ αἰχμαλωτοὶ ἤκουον τοὺς κρότους πάντων κανονίων. Ἡ τελευτῶρος Σουκνίτα ὄλωσ ἀνήσυχος προσήνετο καὶ ἐνήτασε μετὰ μεγίστης εὐλαθείας. Διεδόθη δὲ καὶ ἡ φήμη ὅτι, ἐὰν οἱ Ῥῶσοὶ ἤρχοντο μέχρι Δαργιβέδενου, θέλησις τοῦ Σιαμίλ ἦτο νὰ σωθῶσι πρὸ πάντων αἱ γυναῖκες, τὰ τέκνα του, καὶ αἱ αἰχμαλωτοὶ ἡ

Ζαϊδέτα εἶπε μάλιστα πρὸς ταύτας· « Μὴ χαιρέτε ἐὰν οἱ Ῥῶσοὶ ἐλθωσιν ἐδῶ νὰ σᾶς ἐλευθερώσωσι, θὰ εὔρουν τὰ πτώματά σας. » Οὐδ' αἱ πριγκίπισσαι ἀμφέβαλλον, καὶ διὰ τοῦτο ἦσαν πολλὰ ἀνήσυχοι. Κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν, συνέβη σφοδρὸς σεισμός εἰς Δαργιβέδενον· αἱ κάτοικοι τοῦ σερᾶγιου ἐγένοντο ὄλωσ ἐντρομοὶ, καὶ τὸν φόβον αὐτῶν συνεμέρισθησαν καὶ αἱ αἰχμαλωτοὶ. »

(* Ἐπειτα συνέχεια.)

ΛΟΓΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟΣ

ἀπαγγελλόμενος ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ Παρεπιστημίῳ καθηγητοῦ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας Γ. ΣΟΥΤΣΟΥ, κατὰ τὴν ἐκταρξιν τῶν μαθημάτων τῆς χειμερινῆς ἐξαμήνιας.

—000—

Πρὸ τῶν διακοπῶν τῆς παρελθούσης ἐξαμήνιας, ἀποπερατώσας τὴν ὅλην σειράν τῶν μαθημάτων, τῶν διὰ τοῦ προγράμματος τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀναγγελθέντων, ἐπελήφθη τῆς Κυβερνητικῆς οἰκονομίας, ἣτις διαφέρει ὡς εἶδομεν, ἀπὸ τῆς ἐθνικῆς λεγομένης οἰκονομίας, ἣτοι ἀπὸ τῆς ἐπιστήμης τῆς πραγματευομένης ἰδίως περὶ παραγωγῆς, διανομῆς καὶ κυκλοφορίας τοῦ πλούτου, κατ' ὅσον αὐτῆς μὲν τὰ φαινόμενα παράγονται ἐκ τῆς ἰδιωτικῆς φιλοπνείας, ἡ μᾶλλον ἐκ τῆς ἠθικῆς ἐκάστου ἡμῶν ἐπιθυμίας, τῆς φωτοβόλου ταύτης ἐστίας τῆς ὅλης κοινωνικῆς δραστηριότητος. Τῆς δὲ Κυβερνητικῆς οἰκονομίας ἡ ἐνέργεια καὶ ἡ ἐπιδρασις ἐκπορεύονται ἐκ τῆς ἐξουσίας ἢ δικαίως περιβέβληται ἡ πολιτεία, καὶ ἐκ τοῦ κυριωτέρου αὐτῆς καθήκοντος, τοῦ προστατεύειν ἀπάντων τὰ δικαιώματα καὶ προάγειν τὴν ὕλικὴν τοῦ ἔθνους εὐμερίαν, διὰ τῆς προνοητικῆς, κραταιᾶς καὶ ἀρωγῆς αὐτῆς συνδρομῆς. Καὶ ἡ μὲν ἐθνικὴ οἰκονομία διερευνώσα, ἀκριβολογοῦσα καὶ συναρμολογοῦσα τὰ οἰκονομικὰ φαινόμενα, ὡν τὸ πολὺ μῶρον ἀπαύγασμα ἀδιαλείπτως ἐκτυπῶνται ἐπὶ τοῦ ἐνεργοῦ βίου τῶν ἐθνῶν, διεξήγει τοὺς γενικωτέρους νόμους, δυνάμει τῶν ἀποίων ταῦτα παράγονται, ἐν ᾗ ἡ κυβερνητικὴ οἰκονομία πρὸς ἀμεσον, πρὸς ὀριζόμενον καὶ ὀριστικόν τι τέλος σκοποῦσα, τὴν παραγωγὴν λέγει τῆς ὕλικῆς εὐμερίας τῆς κοινωνίας καὶ μάλιστα κοινωνίας συγκεκριμένης, ἐκθέτει πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦμένου, γενικωτέρους τινὰς καὶ εἰδικούς κανόνας, θεωρήματα μᾶλλον ἢ ἦτον πρακτικὰ, ἐκ τῆς συστηματικῆς διατυπώσεως τῶν ὁποίων ἀπαρτίζεται ἡ Κυβερνητικὴ οἰκονομία, ἣτοι ἡ ἐτήρησις τῆς σκοπιμωτέρας καὶ λυσιτελεστέρας διοικήσεως τῶν ὕλικῶν συμφερόντων ἐκάστου ἔθνους. »

Τοιοῦτῳ τρόπῳ, ἡ μὲν ἐπιστήμη τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας, κατ' ὃ ἐπιστήμη, καθόλου θεωροῦσα τὰ οἰκονομικὰ φαινόμενα, τὰ ἐν παντὶ χρόνῳ καὶ τόποι παραγόμενα, ἀπαρτίζει τὰ γενικώτερα αὐτῆς ἀξιώματα καὶ διατυπῶν τοὺς γενικωτέρους νόμους τοῦ

(* Οὐδὲν ἔμμε ἐγένετο· ἡ δυνάμις τοῦ Σιαμίλ θεωροῦνται ἐπὶ τοῦ μευριδισμοῦ, οὗτος ἐκ τοῦ πνεύματος ἀπαιτεῖ καλὴν ἀνεκέρτησιν, ὀρθροικτικὴν τε καὶ πολιτικὴν.

κατὰ τὴν ἀσθενῆ ἡμῶν κρίσιν· διότι τινὰ μὲν μέρη οὐκ ἱκανῶς διεφώτισεν, ἐν ἄλλοις δὲ ἀπεπλανήθη τοῦ ἀληθοῦς· ὑπολογίζομεν ὁμῶς, ὅτι ἐν πάσῃ τῇ ἱστορήσει αὐτοῦ εὐρομεν αὐτὸν ἀμερόληπτον, οὔτε κρείττονας, τοὺς Ῥώσους ἐν πάσιν, οὔτ' ἐν πάσι χείρονας τοὺς πολεμίους τῇ Ῥωσσίᾳ παρέστησεν. Ἔτι δὲ καὶ τὸν μεταφραστὴν αὐτοῦ ἀφορμὴν ἔχομεν εἰς τινὰ νὰ ψεζῶμεν, πρὸ παντὸς δ' ἄλλου μάλιστα εἰς τὰ τυπογραφικὰ πλοῦρα καὶ μάλιστα τὰ κατὰ τὰς χρονολογίας, ἀπερ δυστυχῶς παρεσιέφρησαν. Ἐπειδὴ ὁμῶς ἱκανῶς ἐξεταίνομεν τὴν παρούσαν μελέτην, ἥτις ὑπὸ τοσαύτας τεργνάς ἐντυπώσεις ἐγράφη, ἐχέτωσαν ἀμφοτέρω ἄρεσιν παρ' ἡμῶν ἐφ' οἷς ἤμαρτον, ἵνα μὴ παραπικράνομεν τοῦ μὲν τὴν μνήμην, τοῦ δὲ τὴν εὐχαρίστησιν ἢν ἕκαστος αἰσθάνεται ἀποθέτων τὸν κάλαμον καὶ διδοῦς τέλος εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ. Ἰσως δὲ καὶ ἐπισκεῖς ἐσμεν φόβῳ μὴ ἐπειτῆ ἡμῖν τὰ τοῦ Σωκράτους, ὅτι « χαλεπὸν οὕτω τι ποιῆσαι, ὅστε μὴδὲν ἀμαρτεῖν, χαλεπὸν δὲ καὶ ἀναμαρτήτως τι ποιῆσαντας μὴ ἀγνώμονι κριτῆ περιτυχεῖν. » Ἐπειδὴ δ' ὀφειλομεν χάριτας διὰ τὸ τὸ μάλιστα ἐπίχαρι τοῦ δώρου τῆς μεταφράσεως, ἥτις πολὺ τελειότερα ἀπέβη καὶ αὐτῆς τῆς Γαλλικῆς, ἀφ' ἧς ὁ Κ. Κροκιδᾶς μετέφραζεν ὡς ἀδαῆς τῆς Ῥωσικῆς γλώσσης, ἔνεκα τῆς ἐπιμελείας ἣν κατέβαλεν ὁ ἐπὶ Ἑλληνικῇ παιδείᾳ καὶ ἀρετῇ διακρίτων σεβασμιώτατος Ἀρχιμανδρίτης τῆς ἐν Ἀθήναις Ῥωσικῆς Πρεσβείας Κύριος Ἀντωνίνος, ὁ παραβαλὼν τὴν μετάφρασιν πρὸς τὸ Ῥωσικὸν πρωτότυπον κατὰ τοὺς ἑνδεκα πρώτους τόμους, τὸν δὲ δωδέκατον, ὅστις ἀμετάφραστος ἐστὶ ἐστὶν εἰς τὴν Γαλλικὴν, ἐξεργάσθη ὁ τοῦ ἡμετέρου Παναπιστημίου Καθηγητῆς Κύριος Π. Ρομπότης ὁ ἐν Ῥωσσίᾳ ἐκπαιδευθεὶς, καταπαύομεν ἐν τῷ τῷ λόγον εὐχόμενοι τῇ φιλῆ ἡμῶν πατρίδι, τῇ ὑποστάσει Ἰσα τῇ Ῥωσσίᾳ δεινὰ, ἵσθη ἐκείνη νὰ λάβῃ τὴν ἰσχύν, μὴ λαμβουμένη ποσῶς ὑπὸ τῆς δόξης τῆς ὁμοδόξου, καὶ ἀναλογιζομένη, ἢ Ἑλλάς, ὅτι ἴδιον ἔγρουσα φῶς διορθῆν αὐτῇ παρὰ τοῦ Ἰψίστου, ἐν οὐδενὶ μὴ καταδεχθῆ νὰ γίνῃ δορυφόρος τῆς Ῥωσσίας. Παρὰ τὸν Ἰστρον τὸ πρῶτον συνλητῆθησαν πρὸ δέκα σχεδὸν αἰώνων, τὸν Ἰστρον ἄς θέσωσιν ὄριον ὀρέγουσαι ἢ μία πρὸς τὴν ἑτέραν τὴν χεῖρα, ἀλλ' ἐγγράφουσαι ἐπὶ τῶν ὄρων τοῦ Ἰστρον τῷ μὲν δεξιῷ,

α Αἰ δ' εἰς Ἑλλάδος καὶ οὐ Ῥωσσίας χῶραιν

τῷ δ' ἀριστερῷ,

α Αἰ δὲ Ῥωσσίας, οὐκ εἰς Ἑλλάδος χῶραιν.

Ἀθήνῃσι τῇ 3 Σεπτεμβρίου 1869.

N. I. ΣΑΡΙΠΟΛΟΣ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Τῷ Διεύθυντῇ τῆς Πανδώρας (*).

—οοο—

Φίλε Συντάκτα!

Κατεχωρίσθη πρό τινων μηνῶν ἐν Ἀθήναις, δὲν ἐνημοῦμαι πλέον εἰς τίνα τῶν ἐφημερίδων, ἄρθρον βιβλιογραφικόν, ἐπιθεωρῶν τὸ σύγγραμμά μου, τὸ ἐπιγραφόμενον ΒΥΖΑΝΤΙΝΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ. Ὁ λόγιος συγγραφεὺς τοῦ ἄρθρου ἐκείνου, ἀναφίρων τὴν ἐν σελ. 682 περικοπὴν τοῦ βιβλίου μου, εὐλογον κρίνει νὰ διορθώσῃ μιαν λέξιν ἡμαρτημένην, κατ' αὐτόν, τῆς περιόδου, γράφων δυσπρόσιτον ἀντὶ τῆς ἀναγνωστικῆς δυσπρόσιτοτος.

Εἰσήγησα τότε, μικροῦ λόγου ἀξίαν θεωρήσας τὴν μεταβολὴν τοῦ κειμένου.

Νῦν δὲ πάλιν, ἕτερον ἄρθρον βιβλιογραφικὸν περὶ τοῦ αὐτοῦ συγγράμματός μου, δημοσιεύομενον ἐν τῷ Αἴωνι (ἀριθ. 1799 καὶ 1800), μέμνηται τῆς αὐτῆς περικοπῆς, καὶ κρίνει ὡσαύτως τὴν αὐτὴν λέξιν ἡμαρτημένην, δυσπρόσιτοτος γεγραμμένην. Μάλιστα ὁ δεύτερος ἀρθρογράφος, πρὸς κρείττονα τῆς ἀπορίας του ἐνδείξειν, ἀμέσως μετὰ τὴν ἐσφαλμένην τοῦ κειμένου μου λέξιν, παρεμβάλλει ἐν παρενθέσει καὶ μετὰ ἐρωτηματικῆ τὴν ἰδίαν του διορθώσιν, γράφων (δυσπρόσιτον;).

Τὸ ἐμφαντικὸν τῆς ἐρωτήσεως, ἐν τῷ αὐτῷ περιπτῶσει, προκαλεῖ τὴν ἀπάντησιν.

Ἀπαντῶ, λοιπόν, ἐπὶ τοῦ παρόντος πρὸς ἀμφοτέρους τοὺς σοφοὺς διδασκάλους μου λέγων, ὅτι εἰ καὶ ἀνάσκητος περὶ τὴν ἑλληνικὴν, εὐρίσκω τὴν παρ' ἐμοῦ μεταχειρισθεῖσαν λέξιν δυσπρόσιτοτος γράμμασι τριανοῖς τεθησαυρισμένην εἰς τὰ ἑλληνικὰ λεξικά.

Ἡ λέξις αὕτη παράγεται ἐκ τοῦ προσφῆρω, κατὰ διάκρισιν τῆς δυσπρόσιτος, ἥτις προέρχεται ἐκ τοῦ πρόσσιμι. ἔχουσι δ' ἀμφοτέραι τὴν αὐτὴν, ὡς ἐγγιστα, σημασίαν.

Ὁ συγγραφεὺς τῶν

ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ.

(*) ΣΗΜ. ΤΗ ΑΙΩΝ. Ἐπειδὴ ἀσθενῶντες δὲν ἀνέγνωμεν τὴν ἐν τῷ Αἴωνι κρίσιν, ἀγνωστὸν ἵσται ἡ φιλολογικὴ αὐτῆς ἀξία· ἀλλὰ βέβαιον εἶναι, καὶ ἡμᾶς τοῦ ἀχίστεου, ὅτι ἰσάκις πρὸκειται περὶ συγγραμμάτων τοσαύτων ἐμβριθῶν ὡσαὶ Βυζαντινὰ Μελέτα, ματαιόλογος φαίνεται ἡ περὶ τὴν λέξιν σπουδὴ, καὶ ἐσφαλμένη ἂν δὲν εἴναι, ὡς ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἢ παρεπόμενου. Ὁ Κ. Σ. Ζαρπίλος ἀναρῶσιν τὴν πῶς κεχρησμένην τὴν τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς, καὶ ἀπομένῳ οὕτω μεγίστην ὑπερσίαν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, ὑποπίπτει ἰσως ἐπίστε εἰς λάθη ἱστορικὰ τοιαῦτα μόνον, ἐὰν ὑπάρχωσιν, ἃς ἐξελεγχθῶσι προσωπικῶς χάριν τῆς ἱστορικῆς ἀκριθείας.